Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 220 (16443) | 1983 оной сентябрийн 24, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА 83

ОРООҺО ХУДАЛДАЖА ЭХИЛБЭ

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз районойнгоо ажахынуудhаа урид гүрэндэ таряа худалдажа эхилбэ. Һүүлэй мэдээсэлэй ёhoop зуу гаран тонно таряан мүнөө худалдагдаад байна.

Тус колхоз байгша ондо наян мянган центнер таряа хуряаха түсэбтэй. Тэрэнэйнгээ 14 мянган центнерые гүрэндэ худалдаха юм.

Мүнөө таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Ажахын баян дүршэлтэй комбайнер Дарма-Жаб Дашиевич Буянтуев социалис мүрысөөндэ шалгарна. Энэ нүхэр нёдондо табан мянган центнер таряа сохижо, районойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байбал, байгша ондо найман мянган центнер таряа сохихо уялга абанхай. Д-Ж. Буянтуев гурбан мянган центнер ороохо сохёод байна. Анатолий Балданов, Бимба Ухинов, Владимир Лумбунов гэгшэд мүн лэ hайнаар хүдэлнэд. Тэдэнэр тус тустаа 2800 центнертэй болонхой.

Комбайнернууд колхозойнгоо таряалангай ээлдэг бүхы талмайн хахадhaa ехыө хадажа унагаанхай. Энэ хүдэлмэридэ колхозой түрүү механизатор Сергей Цыренжапов эрхимлэнэ. Үдэрэй 16 гектар талмайн таряа хадаха даабаритай hаа, тэрэ үдэр бүри 35—40 гектар талмай сабшана. Иван Далбаев Цырен-Даши Табутаров хоёр ажалай эрхим эршэ харуулжа, үдэрэйнгөө даабарие 150—160 процент дүүргэнэ. Таряа хуряалгада ябаhан талын 33 «онгосонуудай» жолоошод—таряашад ургуулhанаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй, түргэн хуряаха зорилготойгоор шармайн оролдожо байна.

Д. ГАРМАЕВ.

Сэлэнгын район.



Хяагтын районой «Пограничный» совхозой тарлашад мухар-шэбэрэйхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, байгша ондо ургуулhан баян ургасаяа саг соонь шанар hайнтайгаар хуряан абахаар шармайнхай. Дүн хамта эндэ 5050 гектар талмай дээрэhээ ороohото ургамалнуудые хуряаха түсэбтэй. Тэрэнэйнь 2000 гектарынь шэниисэ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой нэлэнхы уужам таряалан дээрэ гуша гаран комбайн хүдэлнэ. Тэдэнэй тэн хахадынь амяарлан хадана. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 4 мянга шахуу гектар таряалан унагаагданхай. Тинхэдэ мянгаад гектар таряан сэхэ хуряагдаа.

Түрүүшын үдэрhөө эхилжэ комбайнернуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Тэрэнэй манлайда дүй дүршэлтэй механизаторнууд Сергей Морозов, Николай Гатаулин, Николай Главинский гэгшэд дабшана. Тэдэнэр табан хоногой туршада туд тудтаа 150—180 гектар таряа хадажа, совхозой дирекциин, парткомой зүгhөө дамжуулгын улаан туғхануудта хүртэhэн байха.

— Мүнөө жэлэй ургаса hайн даа, хадажа ябахада урматай, — гэжэ түрүү комбайнернуудай нэгэн Н. Гатаулин мэдүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнернууд С. Морозов, Н. Гатаулин.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ХОРИН ХОНОГОЙ ТУРШАДА

Кабанскын районой Оймoрой совхозой механизаторнууд таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, хүдэлмэриин хорин хоног соо хуряажа абаха гэhэн үүсхэл районойнгоо ажахынуудай дунда гарrahан байна. Коммунист Трескинэй эрхилдэг, Дубининэй отделениин таряашад бусадhaa түрүүлэн таряа хуряалгадаа орohон байгаа. Механизаторнууд А. В. Темников, В. Е. Баландин, В. А. Гришин болон бусад ЖВН-6 жаткаар ешмээн хадажа эхилhэн юм. Мүн Оймoрой отделениин комбайнернууд Э. В. Димов. А. Т. Таракановский, Н. Г. Дубинин гэгшэд ешмээнээ хадажа эхилэнхэй. Ажахын эбтэй эетэй механизаторнууд Байгал далайн эрьедэ хура бороогой ходо ороошье hаань, час, минута соошье техникээ зогсоонгүй, таряагаа эртэ үглөөнhөө эхилээд, үдэшэ орой болотор хадана. Мүнөөдөө тус ажахын 900 гектар талмайн ешмээн баал болгон хадагдаад байнхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ Дубининай отделениин комбайнернууд А. П. Карнышев, В. Н. Аверяскин, А. Н. Курикалов, В. А. Красиков болон бусад хадагдаhан ешмээнээ суглуулан хуряажа эхилбэ. Хүдэлмэрээ бригадна аргаар эхилhэн механизаторнууд ажалай үндэр бүтээсэ түйлана. Оймoрой совхозой таряашад бүхыдөө 3300 гектар талмай дээрэ урrahан таряагаа ажалай хорин үдэрэй туршада хуряажа дүүргэхэ эрмэлзэлтэйгээр, социалис мүрысөө хоорондоо дэлгэрүүлэн ажаллажа ябакад.

Б. СОТНИЧ,
манай штатнабэшэ корр.

ЗАЛУУШУУЛ ЗАЛИТАЙ

Манай Алцагай совхоздо таряалангай газарай талмай тиимэ ехэшье бэшэ, хамта 1300 гаран гектар болодог. Мүнөө таряа хуряалгада 8 комбайн гаранхай. Таряа баал болгон сабшалга дээрэ комсомолшууд Владимир Карпов, Василий Щебенкин гэгшэд hайнаар ажаллана.

Залуу коммунист Михаил Яковлев, дүршэлтэй механизаторнууд Петр Десятников, Леонид Татарников гэгшэд түрүүшын үдэрhөө таряа хуряалгада шалгарна. Хамта тэдэнэр 10 мянган центнерhээ доошо бэшэ ороohо таряа суглуулха юм.

Автомашинын жолоошод Василий Цыренов, Николай Яковлев бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Совхозоймнай тоог дээрэ ороohо таряан сэбэрлэгдэжэ, үрэhэ хүрэнгэ хааха ажал ябуулагдана. Мүнөө жэл табa гаран мянган центнер үрэhэ хааха хүсэлэнтэйбди.

Хуряагдаhан полинууд дээрэ намарай паар хахалагдажа эхилээ Намарай бүхы хүдэлмэрие саг соонь хэжэ үрдихэ арга боломжонууд манда бии.

М. БУДАЕВ,
Зэдын районой Алцагай совхозой ахамад агроном.

ХАМАГ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛХЭ

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЭ ҺЭДЭЭ

Һүүлэй мэдээгээр республикын бүхы ажахынуудта хамтадаа 173,5 мянга үлүүтэй гектарай **таряан** хадагдаад байгаа гэхэ гү, али бүхы ургасын 35 процентнь лэ хүлhөө буулгагдаа. Тэрэнь нёдондоной энэ үеынхиhөө зарим тэды бага.

Гадна энэ үе соо бүхыдөө 45,9 мянган гектарта баал суглуулагдажа сохигдоо, сэхэ хуряагдаа гэхэ гү, али бүхы ургасын миил арба гаран процентнь абтаhан болоно. Илангаяа һүүлэй долоон хоногой туршада олохон районуудта шииг нойтон, хура бороо орожо, илангаяа хуряалгые гэдэргэ татаа. Жэшээнь, үнгэрhэн долоон хоногто оройдоол 60 гаран мянган гектарта таряан сабшагдаа, 21,3 мянга үлүүтэй гектарай баал суглуулагдажа сохигдоо. Энээниие бага гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Хэрбээ ходо иимэ эршээр хүдэлхэ болсо hаа, үлэhэн бүхы 300 мянга гаран гектар таряан хоёр hара соошье хуряагдажа дүүргэгдэхэгүйл.

Тиимэhээ ургаса хадалга, хуряалгые эрид түргэдхэхын тула ажахынуудта бүхы шухала хэмжээ абаха хамаг арга боломжонуудые элсүүлхэ гээшэ шиидхэхы удха шанартай.

Үнгэрhэн 7 үдэрэй туршада Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, Сэлэнгын, Хоринн районуудай ажахынууд таряа хадалгаяа нилээд даб гүүлэжэ шадаа. Харин тиихэдэнь Баргажанай, Кабанскын, Түнхэнэй, Яруунын, Прибайкалиин, Хурамхаанай районууд энэ үе соо тон бага таряа хадаа, хуряагаа. Эдэ нютагуудта hүүлэй үедэ хура бороо ехэ орожо, энэ хүдэлмэрие hаатуулаа гээшье hаа, бүхы дээрээ таряа хуряалгань хангалтагүй муугаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхээр.

Энэ үе соо бүхы 15.5 мянган гектар **хартаабхын** 4782 гектарайнь ургаса малтагдажа абтаа гэхэ гү, али түсэб hаял 31 процентдэ хүргэгдэбэ. Гектар бүриhөө дунда зэргээр 74 центнер хартаабха абтана. Даб дээрэ Бэшүүрэй, Хойто-Байгалай, Хоринн районуудай ажахынууд эгээл ехэ ургаса абана гэхэ гү, али гектарай 90—138 хүрэтэр центнер хартаабха суглуулна. Баргажанай, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Зэдын районууд хартаабха хуряалгаар гээгдэжэ ябанхай.

Республика дотор бүхыдөө таригдаhан 2425 гектар **овощой** миил 295 гектарайнь ургаса хуряагдаа гэхэ гү, али түсэб hая 12 процент дүүргэгдэбэ. Жэшээнь, Загарайн районой ажахынууд аяар 630 гектарhaa овощ абаха аад, тэрэнэйнгээ оройдоол 78 гектарыень хуряагаа. Овощ ехээр ургуулдаг Кабанскын, Прибайкалиин, Хяагтын, Улаан-Үдын, Бэшүүрэй районууд огородой эдеэ суглуулжа абаха хүдэлмэрие үшөөл аали нобшоор ябуулна. Һүүлэй үедэ сагай уларилай эрид хүйтэржэ эхилээд байхада, овощ хуряаха хүдэлмэрие удаарууллжа яашье болохогүй.

Саг соонь hайнаар хахалагдаhан **намарай паар** найдамтай ехэ ургасын эхин гэдэг аб даа. Тиимэhээ энэ жэлдэ республика дотор (гол түлэб сентябрь соо) 171,1 мянган гектарта намарай паар хахалагдахаар түсэблэгдэнхэй. Теэд мүнөө колхоз, совхозуудта бүхыдөө миил 30,5 мянган гектар газар хахалагдаад, түсэб оройдоол 18 процент болгогдоо. Тариянай горитой ургасын хуряагдажа, силосэй бүхы ургамалнуудай абтаад, нилээд ехэ газарай сүлөөлэгдөөд байбашье, Яруунын, Загарайн, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Баргажанай районуудта намарай паар хахалха хүдэлмэри айхабтар муугаар ябуулагдана. Тон ехэ газарта намарай паар хахалха ёhотой. Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын районуудшье энэ талаар баhал өөдэтэй юумэ хээгүй.

Саг ошоо. Иигээд удахагүй зарим нютагуудта түрүүшын саhанай орохо хаhaшье холо бэшэ болобо. Ургаса хуряаргын, намарай паар хахалалгын хүдэлмэрие үдэр, hүнигүй эршэмтэйгээр ябуулха, таряашад, механизаторнуудай эндэ үдэр, час, минута бүхэниие гүйсэд хэрэглэн, айхабтар шангаар хүдэлхэ хаhaнь болоод байна.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА УРГАСА ХУРЯАЛГЫН, НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1983 оной сентябрийн 19-нэй мэдээгээр

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Таряанай хадагдаhаниинь	Хуряагдажа абтаhаниинь	Гектар бүриин ургаса (центнерээр)	Хартаабха	Овощ	Намарай паарай хахалагдаhаниинь
Хяагтын	57	40	12,1	31	6	14
Мухар-Шэбэрэй	53	15	14,4	49	23	14
Сэлэнгын	51	27	9,0	40	16	5
Бэшүүрэй	45	[illegible]	14,0	29	17	12
Хоринн	[illegible]	9	6,6	[illegible]	16	15
Захааминай	40	55	8,5	54	10	20
Зэдын	57	49	11,6	15	4	29
Хурамхаанай	[illegible]	[illegible]	9,3	21	—	9
Загарайн	[illegible]	[illegible]	7,3	24	12	5
Улаан-Үдын	23	[illegible]	11,4	38	18	40
Баргажанай	22	4	19,0	1	—	8
Хэжэнгын	21	—	—	12	—	10
Кабанскын	13	[illegible]	13,6	30	4	30
Түнхэнэй	11	[illegible]	12,6	14	5	17
Прибайкалиин	10	[illegible]	6,0	19	6	18
Яруунын	7	5	8,5	—	—	6
Республика бүхыдөө	35	26	11,7	31	12	18

НАМАР ШАМДУУЛНА

БАРНАУЛ. «Курский» совхозhoo Ю. Новиковой даадаг хуряалга-зөөлгын звено ажахыдаа таряа хадалгые дүүргээд, хүршэнэртөө туhалжа эхилээ. Тус звеногой комбайнер, тракторист, жолоошон бүхэн үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг юм.

Звеное даагшын жэшээгээр таряашад газарта эзэн ёhoop хандана. Ю. Новиков—Ленинэй орденой кавалер, РСФСР-эй габьяата механизатор, залуушуулай hурган хүмүүжүүлэгшэ мүн. 40-өөд механизаторнууд, мүн баhа Юрий, Павел, Григорий хүбүүдынь тэрэнэй hурrahан шабинарынь болоно.

КИЕВ. Киевскэ областьдо хамтын подрядаар хүдэлдэг оньhожоруулагдамал звенонууд хартаабхын үндэр баян ургаса хуряана. Тэдэнэй элдүүрилдэг гектар бүхэн область доторхи дундуур хэмжээнэй ургасаhaa хоёр дахин баян ургаса үгэнэ. Жэшээнь, «Фастовский» совхозhoo В. Поповой даадаг звено гектарhaa 200 центнерhээ бага бэшэ хартаабха суглуулна. Механизаторнууд продукциин өөрынь үнэ сэнгые баhал доошолуулна.

ХОРОЛЬ (Примориин хизаар). Мүнөө жэлэй сагай уларилай орёо хүшэр байгаашье hаань, Примориин таряашад гэршүүхын баян ургаса ургуулаа юм. Хорольско районой совхозууд тэрэниие хуряажа эхилээ. Эндэ гектар бүриhөө түсэбтэ даабариhaa гадуур 3—4 центнерээр ехэ ороohон хуряагдана.

Тарилгые тон богони болзорто үргэн зуруудта хэhэниинь ехэ амжалтатай байна. Энээнэй ашаар гэршүүхэ бури hайнаар ургаhан, сэсэглэhэн байгаа. Алас-Дурнын селекционернүүдэй бии болгоhон үндэр баян ургаса үгэдэг «Приморская» гэжэ гэршүүхэ хаа хаанагүй ургуулагдаhан байна.

АШХАБАД. Туркменистанай таряашад таряалангай талмайе үргэдхэнгүйгөөр ороohо үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхые хараална. Үндэр баян ургаса үгэдэг «Красноводопадская-25» гэжэ шэниисын шэнэ сорт Мургабай голдо механизаторнууд тарижа эхилээ.

Ашхабадска ба Чарджоуска областьнуудай ажахынуудшье намарай ороohото ургамалнуудые жэгдэ тарина. Нютагай эрхэ байдалда тааруу «Алтындан», «Онумли арпа» гэжэ ешмээнэй сортнууд, «Безостая-1» гэжэ шэниисын сортнууд булюу ехээр тариrдана.

НАЛЬЧИК. Кабардино-Балкариин таряашад наран сэсэг гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряана. Энээнэй тулада агрегадуудта нэмэлтэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо юм. Харин эшэниинь жэжэдхэгдэжэ, малай тэжээл болгогдоно.

Майска районой ажахынууд техническэ үнэтэй сэнтэй ургамалай ургасые түрүүшүүлэй тоодо хуряажа дүүргээ. Түрүү коллективүүдтэ гектарhaa 20 центнер наран сэсэг суглуулагдаа.

САРАТОВ. Областиин полинууд дээрэ паар хахалха хүдэлмэри түлэг ябуулагдана. Балтайска районой колхоз, совхозууд түсэбтэ даабаринуудаа түрүүлэн дүүргээ юм. Подрядаар хүдэлдэг звено болон бригадануудые байгуулhаниинь, тракторнуудые түхэреэн сүүдхэ соо хэрэглэhэниинь ехэ туhатай байба.

ФРУНЗЕ. Госсортосетиин ба «Сортсемовощ» гэжэ республиканска нэгэдэлэй мэргэжэлтэд Киргизэй ажахынуудта овощой шэнэ сортын үрэhэ хүрэнгэ үгэнхэй.

Нютагай селекционернүүдэй бии болгоhон «Киргизские поздние» гэhэн помидор, «Чуйская» гэhэн капуста, «Таврия» гэжэ дыня мүн тэрэшэлэн баклажан, арбуз, тыквэ тэдэнэй тоодо ороно. Шэнэ, үндэр баян ургаса үгэдэг сортнуудые нэбтэрүүлхэдээ, республикын ажахынууд витаминаар баян продукци горитой ехээр үйлэдбэрилдэг болохо юм.

(ТАСС).

...НАР НЭЭГДЭБЭ

...минар сентябрийн 22-то Москвада нээгдэбэ. Арбан үдэрэй турша соо болохо семинар дээрэ хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, элитэ мэдээжэ совет эрдэмтэд үгэ хэлэхэ байна. Энэ семинар хүдэлмэрээ Эрхүүдэ дүүргэхэ юм.

Советскэ Союзда зүүн районуудай экономическа хүсые хүгжөөхэ талаар ехэ хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байна гэжэ семинарай нээлгэ дээрэ тэмдэглэгдээ. Сибириин байгаалиин нөөсэ баялигуудые ашаглаха, түлишэ-элшэ хүсые, түүхэй эдүүдэй нөөсэнүүдые хүгжөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Эндэ элшэ хүсэнэй үйлэдбэри байгуулагдана, барилгын бааза хүгжөөгдэнэ, байрын гэрнүүл баригдана, соёлой-ажаhуудалай барилга үргэнөөр хэгдэнэ.

Коммунизм байгуулхын түлөө совет хүнүүдэй шэн габьяата тэмсэл тухай, партиин оруулжа байhан асари ехэ хубита тухай үргэнөөр харуулха талаар тэдэнэй бэелүүлдэг хүдэлмэридэ хани барисаанай бүлгэмүүдтэ туhаламжа үзүүлхэ гээшэ семинарые үнгэргэлгын гол шэглэл болоно. Бүхы совет арад эб найрамдалые сахин хамгаалгын, ядерна дайнай аюулhaa хүн түрэлтэниие хамгаалгын нангин хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулна гэжэ тэмдэглэгдээ.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

«РСФСР-эй ГЭР БАЙРЫН-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Гэр байрын-коммунальна ажахын талаар габьяатай байhанайнь түлөө **«РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-hээ

Павлов Федор Елизаровичта — арадай депутадуудай Хоринн районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэр байрын-коммунальна ажахын управлениин автомобилиин жолоошон.

Петухова Алла Афанасьевнада — арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй трамвайн управлениин трамвайн жолоошон.

Трофимов Анисим Трофимовичта — «Бурятэнерго» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй электромонтер.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. ЯСНОВ.**

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Х. ПЕШКОВ.**

Москва, 1983 оной сентябрийн 22.

ҮНЭТЭ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

Сентябрийн 22-то Москвада «Улаан Пресни» гэжэ выставкын комплексдо дүүрэhэн «1983 оной теплицын техникэ» гэhэн уласхоорондын выставкэ дээрэ табигдаhан зүйлнүүдые мүнөө ажахынуудта хаража болоно. ГДР-эй, Румыниин, Советскэ Союзай, Австриин, Франциин, ФРГ-гэй ба бусад оронуудай мэргэжэлтэд ургамалнуудые тарижа ургуулгые оньhожоруулха харгы замууд тухай hанамжануудаа халан абалсахаhaa гадна, али алиндань ашатай туhатай харилсаа холбоо тогтоохо аргатай болоhон байна.

(ТАСС).

ҮНДЭР ШАГНАЛ УРЯАЛНА, УЯЛГАЛНА

БАТА НАЙДАМТАЙ ҮНДЭhЭ hУУРИ ТАБИ[illegible]

1982—1983 онуудта малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдахын түлөө Бухэсоюзна социалис мүрысөөндэ шударгы оролсоhон Хоринн районой Хүрбын совхозой ажалшад КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябрини (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, малай үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэжэ, тэрэнние эмхи гуримтайгаар үнгэргэhэн. адууhа малай тоо толгойе олошоруулhан, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлhэн байна.

Түрүү онол арга нэбтэрүүлхые, ажалай эмхидхэл hайжаруулхые оролдоhоной, малай тэжээл гамтайгаар гаргашалха, hайнаар буйлуулан шанаржуулха асуудалда ехэ анхарал хандуулhанай ашаар горитой, үндэhэ hууритай амжалта туйлагдаа. Совхозой дирекци, партийна, профсоюзай ба комсомолой комитедүүд социалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргые үргэнөөр хэрэглэhэн, ажалай журам бэхижүүлхэ талаар эмхидхэлэй болон политическэ даамгай хүдэлмэри ябуулhан байна. Тиихэтээ хамта хүдэлмэриин болон продукциин шанар hайжаруулха хэрэг саг үргэлжын хиналта доро абтаhан зэргэтэй.

1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ худалдахын түлөө союзна ба автономно республиканuудай, хизаарнуудай, областнуудай, автономито округуудай, районуудай, колхоз, совхозуудай, ажахынууд хоорондын ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрhэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК согсолоод байхадаа, Хоринн районой **ХҮРБЫН СОВХОЗЫЕ** энэ мүрысөөндэ илаhанда тооложо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха гэhэн тогтоол абаhан байна.

Үндэр шагнал барюулгада зорюулагдаhан баяр ёhололой суглаан совхозой түб Тээгдэ тосхондо зарлагдаа hэн. Энэ суглаанда ажахын ажалай түрүүшүүл, хүршэ Хүрбын леспромхозой болон нютагай эмхи зургаануудай ба интеллигенциин түлөөлэгшэд олоороо хабаадаба. Баяр баясхалангай оршон байдалда КПСС-эй ЦК-гай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотые КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. Б. Саганов ажахын түлөөлэгшэдтэ барюулhан байна.

Дээдын шагналда хүртэhэн Хүрбын совхозой коллективэй ажал хэрэг тухай хүряангыгаар хөөрэhэн тусхай хуудаhые уншагшадай анхаралда доро толилнобди.

МАНАЙ ХУБИТА ЕХЭ

Малай үбэлжэлгын хаhын манай эндэ угаа хүндэ хүшэр байдалда үнгэрэгдэдэг байhаниинь мэдээжэ зүйл ааб даа. Тэжээлээр ядамар байдалтайгаар үбэлэй hарануудые угтахада бүришье хэсүү гээшэ. Гэбэшье hүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай луговодууд, механизаторнууд малай тэжээлэй бата найдамтай үндэhэ hуури байгуулхын тула' ехэ оролдолго гаргаа. Тиигэжэ үбhэн, ороохо тариганай зүйлнүүд элбэгээр абтадаг, силос, сенаж ехээр дарагдадаг болоо. Бардам хүрэмөөр тэжээлтэй байхадаа, хэнэйшье зүрхэ сэдьхэл «үбдэнэгүй», hанаата үнөөтэ болоногүй ха юм даа.

Иимэ байхадаа, малаа яажашье hаань, толгой бүрин бүтэн ондо оруулха бэшэ, харин тобир тарганаар, ашаг шэмэ элбэгтэйгээр энэ гайтай хаhые дабажа шадаха арга нүхэсэл тогтонижоруулха байна бшуу. Үнэхөөрөө тиимэл даа. Манай Тээгдын hү hаалиин фермэ мал ажалдахи нилээд томо участок гээшэ ааб даа. Байра байдал тиимэ hайн гэхын аргагүй. Гэбэшье имагтал тэжээлэй хүсөөр үнгэрhэн үбэлжэлгын үеые эмхитэй hайнаар үнгэргөөбди. Би малшадай хүндэ ажалые хажуу талада орхихоёо hананагүйб. Тэдэнэй оролдолгонь юугээршье сэгнэшэгүй. Теэд тэжээлээр ядуу байгаа hаа, энэмнай хиидэ хосорхо жэшээтэй бэшэ аал!!

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахые эрмэлзэhэн манай фермын малшад 1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ нэгэшье мал гарзалуулаагүй, үнеэн бүриhөө тугал абажа, бурин бүтэнөөр түлжүүлээ. Үбэлэй hарануудай туршада hү hааха түсэбтэ даабарие 110 процент дүүргэhэн байна. Тобир тарганаар ондо оруулhанай аша туhаар hү абаха, гүрэндэ худалдаха энэ жэлэй түсэб болзорhоонь уридшалан дүүргээд байнабди. Даабариhаа үлүүлэн үшөө 800 центнер hүн hүнэй заводто ябуулагдаха байха.

Энэ амжалта манай фермын haалишадай оролдосотой ехэ ажалай үрэ дүн мүн гэжэ дахинаа дабтамаар. haалишад Минера Мухамедзянова, Дагзама Дарижапова болон бусад халуунние халуун гэнгүй, хүйтэнние хүйтэн гэнгүй, зог татангүй хүдэлжэл ябадаг малшад ха юм даа. Үнеэдые адуулагшадай, харууhалагшадай, тэжээл буйлуулагшадай хүдэлмэрие хүндэ гэжэ хэн хэлэхэб.

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаhые hайнаар үнгэргэhэнэй, амжалта туйлаhанай түлөө манай совхозые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа. Фермын малшад энэ ушарые урма баяртайгаар, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн угтаа. Энэ туйлалтада өөhэдымнай хубита бии гэжэ мэдэрхэдээ, бүришье [illegible] шэнэ амжалта [illegible]шэ эрмэлзэн байhанаа мэ[illegible]. Хүдөө ажахын алишье ургамалнуудай баян ургасын хуряагдажа байхые харахадаа, урмашангүй, урагшаа тэгүүлэнгүй яахабибди. Дундуур зэргын үрэ дүнгөөр hанаhаа амарха эрхэгүйбди.

Манай байдалда дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үсөөн гэжэ хэлэмээр бэшэ. Малай байранууд мүнөө үеын эрилтэдэ таарангүй. Нэльеэн засбарилха, шэнээр бариха тушаа хөөрэлдөөн бололсоор үнинэй ааб даа. Теэд минии бодомжоор энэ шухала хэрэг удаанаар шиидхэгдэнэ. Тээгдэдэ түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлдэг үхибүүдэй саад эрхэ бэшэ бариха саг ерээ. Малай томо, гүйсэд сэлбэжоруулагданхай комплексын баригдаа хада малшадай ажалай, ажаhуудалай эрхэ байдалай үндэhөөрөө hайжарха байhаниинь элитэ.

Г. ЗАКИРОВА,
Тээгдын МТФ-гэй бригадир, Буряадай АССР-эй габьяата малшан.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотые КПСС-эй Буряадай обкомой бюрогой гэшүүн, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. Б. Саганов хүрбынхидтэ барюулжа байна.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

«Социалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргые үргэнөөр хэрэглэхэ, ажалша коллективүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые али бүхы талаарнь ехэдхэхын, шанарыень hайжаруулхын, тогтоогдоhон даабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхын тула тэдэнэй хүсэлэл оролдолгые элсүүлхэ хэрэгтэй»

(КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолhоо).

ТУhАЛАМЖА ҮРГЭДЭХЭЛ

В. П. ЗОЛОТАРЕВ, Хүрбын леспромхозой парткомой секретарь:

— Нэгэ нютагта, нэгэл уhан дээрэ, нэгэл байдалда зэргэлэн оршодог хүршэ совхозойнгоо ажалша коллективэй Бухэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо орожо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhандань бидэ, Хүрбын леспромхозой бүхы хүдэлмэрилэгшэд угаа баяртай байнабди. Энэ ушараарнь бүхы коллективэй нэрэhээ тээмэндэ болоhон совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй баяр ёhололой суглаанда хабаадагшадые халуунаар амаршалха зол хуби намда хүртөө hэн.

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай, хүндэ хүшэр хаhые эмхи гуримтайгаар, амжалтатайгаар үнгэргэжэ, парти, правительствын, гүрэн түрын зүгhөө иимэ ехэ шагналда хүртэхэ гээшэ угаа hайн хэрэг гээшэ. Хэдэн арбан жэлнүүдэй туршада Хүрбэ голой оршон соо нэгэ бүлэ шэнгеэр ажаллажа, ажаhуужа байhан манай предприятиин коллективэй ажалшад хүршэнэрэйнгөө алибаа байдалаар ходо hонирхожо, амжалтаяа, урагшагүйдэлгээ адли тэгшээр хубаалдан, бэе бэедээ туhалалсан, хани харилсаанай ёhотойл халуун амисхаалай оршон соо байдаг гээшэ.

Манай леспромхозой коллектив хүдөө ажахыда саг үргэлжэ шефскэ туhаламжа үргэнөөр үзүүлжэ байха гэhэн хүдэлөөндэ эдэбхитэй оролсодог гээшэ. Иимэ туhаламжа гол түлэб Хүрбын совхоздо үзүүлэгдэдэг. Тиигэхэ мүртөө энэ хэрэгнай жэлhээ жэлдэ үргэдэжэ, гүнзэгыржэ байдаг юм. Энээгээрээ хүдөө ажахын үйлэдбэриин социально-соёлой болон ажаhуудалай хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулалсахые оролдоно гээшэ бэзэбди. Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө хүдэлмэриин дэлисэ ехэтэйгээр ябуулагдажа байха үе сагта иимэ хэмжээ ябуулга бүришье ехэ удха шанартай болоно бшуу.

Шефскэ туhаламжа үзүүлдэг хүршэ ажахымнай жэлhээ жэлдэ үндэр баян амжалта туйлажа байдаг болоо. Сабшалан болон таряалангаа hайнаар элдүүрилхэ, харууhалха, агротехникые нарин, нягтаар баримталха талаар манай хүршэнэр зохихо хүдэлмэри даамгайгаар ябуулна. Тэрэнэйнь ашаг үрые бидэ нюдөөрөө хаража, бодотоор шэмхэн үзэнэ гээшэбди. Малай тэжээл, ороохо таряа үйлэдбэрилгэ жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ. Тэрээнhээ уламжалан ниитын адууhа малай тоо толгойнь, ашаг шэмэнь эрид дээшэлжэ байна.

Леспромхоз ба совхоз хоёрой хоорондохи харилсаа холбоон улам үргэдэнэ. Предприятиин хүдэлмэришэдэй хүсөөр совхоздо байрын гэрнүүд, малай болон үйлэдбэриин элдэб объектнүүд бодхоогдоно. Заhабарилгын горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Хабарай тарилгын, үбhэ, таряа болон огородой эдеэ хуряалгын үедэ али болохо аргаараа туhалдаг гээшэбди. Энэшье жэлдэ үбhэ хуряалга дээрэ 11 хүнhөө эмхидхэгдэhэн бригада хүдэлжэ, 2000 гаран центнер үбhэн сабшагдаад, hуриудгдөөд байна. Жэжэ-божо хэрэгсэлнүүдээр туhалха ушар али олон боложо байдаг шуу.

Совхоз манай коллективтэ олон янзын туhа хүргэжэл байдаг юм. Хамhабариин ажахые түбхинүүлэн байгуулха хэрэгтэмнай нилээд хамhалсана. hү haалиин фермын үндэhэ hуури табижа захалхадамнай, үүлтэр hайнтай 30 гунжадые худалдаа hэн. Мүнөө тэдэнэрнай үнеэд болонхой. Гадна гахай баридаг байнабди. 120 гектар бэлшээри, 50 гектар таряалан өөhэдынгөө газарhаа таhалжа үгөө hэн. Хэнэйшье мэдэhээр, хүдөө ажахын техникээр, зэр зэмсэгээр леспромхоз хангагданхай бэшэ. Тиимэhээ совхозойл хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаха ушартай болодог байhамнай мэдээжэ зүйл. Энэ талаар саашадаашье холбоо барисаагаа улам батадхахамнай лабтай.

Тобшолон хэлэхэдэ, хоёр ажахын хоорондо тогтонижоhон харилсан туhалалсалга, хүршэ ёhоной холбоо барилсаан энээгээр хизаарлагдаа бэшэ. харин бүри гүнзэгырхэ байха гэжэ мэдүүлхэ хүсэлэнтэйб. Хоёр коллективэй зэргэлэн оршодог Тээгдэ болон Тохорюугта тосхонуудай түхэл шэнжые hэльбэхэ, болбосон гуримтай болгохо хүдэлмэридэ манай предприятиинхид хубитаяа бардамаар оруулха арга боломжотой. Энээн тухай тэрэ hая үнгэрhэн суглаан дээрэ хөөрэлдөөн болоо hэн.

БУЛТАНАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ БАДАРГАА

АРБАН нэгэдэхи түсэбтэ табан жэл hаял эхилhэн шэнги hанагдаха юм. Тиигэн гэхэдэ, гурбадахи жэлынь барагдаха тээшээ түргэндөө оробо. Оройдоо гурбан лэ hара үлэнтэбэл даа. Сэхыень хэлэхэдэ, түрүүшын жэлэй — 1981 оной хүдэлмэриин үрэ дүн бараг гэхээр бэшэ hэн. 16,2 мянга гаран центнер үбhэтэй, 3,9 мянган тонно силостэй малай үбэлжэлгын хаhа угтагдаа бэлэй. Ороохон бүришье бага байгаа. Миил 8.2 мянган центнер. Яаба хээбэшье, тэрэ жэлдэ гүрэндэ мяха, hү нооhо тушааха даабари дүүргэгдэhэн юм.

Харин 1982 он ехэ урагшатай жэл болоо hааб даа. Сабшалангай, таряалангай ургаса нилээд hайн байжа, одоол холын газарта ошожо, үбhэ сабшаха, hолоомо суглуулха, тэрэнээ зөөжэ асарха гэхэ мэтын хүшэр хүдэлмэриhөө хахасаа бэлэйбди. Совхозой луговодуудай, таряан ажалай бригадануудай механизаторнуудай олон жэлдэ үргэлжэлhэн оролдосын аша үрэ одоол бодотоор харагдажа эхилээ hэн гэжэ тэмдэглэхэ хүсэлтэйб.

Жэшээнь, урданай механизатор, коммунист Алексей Васильевич Литвиненкын даадаг лугомелиоративна отрядайхид hүүлэй жэлнүүдтэ hаяла, Ехэ-Нуга, Арал, Доодо-Нуга гэхэ мэтын шугы бургааhанда, болдог болдируулда дэрүүлhэн, хаядаhан болоhон 200 гаран гектар газар үндэhөөрнь элдүүрилжэ, ёhотойл үрэжэл баянтай сабшалан болгожо шадаа. Урдань ехэдээл hээ мянганhаа үлүүхэн центнер үбhэ hурилжэ абадаг газарhаа 4—5 мянган центнер үбhэ сабшадаг болообди. Харин энэ жэлдэ 7 мянган центнертэ хүргэхэ байхабди гэжэ үгээ үгэнхэйбди.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто луговод Н. В. Вахрушевай (мүнөө ахамад мелиоратор), Ажалай Алдар Солын III шатын орденто А. В. Литвиненкын жэшээтэ ажалай баян дүй дүршэлые халан абаhан залуу луговодууд баян ургасын үндэhэ hуури табиха шадабаритай мэргэжэлтэд боложо байна. Ойбонтын эхиндэ гэхээр hудал гэжэ хэтын хэтэдэ налхи намаг байhан газарта уhалууриин инженернэ барилга бүтээгдэжэ, ашаглагдажа эхилээ. Ойрын жэлнүүдтэ тэндэhээ 20 — 25 мянган центнер үбhэн абтаха арга боломжо тогтонижохо. Иигэжэ нёдондо 30,3 мянган шахуу центнер үбhэтэй, 5 мянга шахуу тонно силостэй малай үбэлжэлгын хаhые угтаа hэмди.

Таряалангай үрэжэл hайжаруулха, ургасынь дээшэлүүлхэ талаар республикын габьяата агроном Николай Родионович Евсеевэй баримталдаг агротехническэ гурим, олон жэлдэ шэнжэлhэн дүршэл ороохото, тэжээлэй таримал ургамалнуудай найдамтай ургаса хуряаха үндэhэ hуури байгуулха арга олгоо гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Нёдондо гектар бүриhөө дунда зэргээр 13.6 центнер гэхэ гү, али хамтадаа 26,2 мянган центнер ороохон сохигдоо hэн. Иимэ хэмжээнэй ургаса хуряаhан манай ажахы гүрэндэ ороохо тушааха хоёр жэлэй даабарие жэншэдгүй дүүргэhэн, ерэхэ хабарай тарилгада бардам хүрэхэ хүрэнгын үрэhэ хааhан, ниитын адууhа малда ехэ ороохо нөөсэлhэн байна.

Гол түлэб иимэрхүү бэлэдхэлтэйгээр совхозой ажалшад 1982—1983 оной малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаhые угтаhан байна. Манай диилэнхи олон малшад энэ hалбари дээрэ олон жэлдэ хүдэлhэн, баян дүй дүршэлтэй, бата найдамтай хүнүүд юм гэжэ хэлэхэ уялгатайб. Мал ажалай саашанхи хүгжэлтэ, ашаг шэмынь ургалта имагтал малшадай үнэн сэхэ оролдосоhоо. эдэбхи эрмэлзэлhээ дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ хэрэг. Тэжээлээр ходо дутамаг, байра байдалаар түлюур байгаа хадаа hанаhан зориhондоо хүрэхэнь бэрхэтэй хаш гэhэн бодол толгойе эзэлдэг байха.

Тиимэhээ бидэ хамаг хүсэеэ эгээл гол шухала асуудал шиидхэлгэдэ элсүүлэн хандуулха зорилго урдаа табиhан байнабди. Энэ ушарта ниитын малые ямаршье сагта бардамаар эдеэлүүлхээр тэжээлэй үндэhэ hуури байгуулха гээшэ эгээл шухала хэрэг байгаа. Мүнөө үе сагта ороохо таряанай зүйлгүйгөөр малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. Сабшалан болон таряалан тушаа, шанар hайнтай янза бүриин тэжээл тушаа анхаралаа онсо хандуулhан ушар, бодотоор бэелүүлхын тула зорюулhан оролдолго аша туhаар харюулагдажа байна.

Энээниие үнгэрhэн малай үбэлжэлгын хаhа, малшадай ажалай үрэ дүн гэршэлнэ. Али бүхы малай тобироор. шадал hайнтайгаар ондо орохо гээшэ, үнэхөөрөөшье, хэшэг баянтайл байна. 1983 оной январь hара соо мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэжэ үрдеэ hэмди. Энэ хадаа манай байдалда ехэ туhатай хэрэг болоhониинь ойлгосотой ааб даа. Гэхэтэй хамта, мяха бэлэдхэл тушаа хэлэхэдэ иимэ. Мүнөө үеын байдалаар мяха гүрэндэ тушааха гурбан жэлэй даабари 1300 центнерээр үлүү гаранхай. Экэмнай ерэхэ сагай нөөсэ гээшэ бэзэ.

hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үбэлжэлгын үеые яhала гэмгүйгөөр үнгэргэжэ малаа зунай зүлгэ ногоон дээрэ гаргажа шадаа. hайн, шаналдуулагдаhан тэжээл дээрэ үбэлэй hарануудые дабаhан үнеэд шадалтай бэйжэ, шэмэ шүүhээ татаагүй, дулааралха тээшэ бүри hү орожо эхилhэн байна. haалишадай, мал адуулагшадай болон фермэнүүдэй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй нэтэрүү ажалай ашаар hү гүрэндэ худалдаха энэ жэлэй гурбан кварталай түсэб июлиин 22-то, харин бүхэли жэлэйхи сентябриин 10-да бэелүүлэгдээ. haалишаднай жэлэйнгээ даабари дээрэ үшөө мянган центнер hү лаб гүрэндэ худалдажа шадахабди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлэнхэй гээшэ. Гурбан жэлэй түсэбөөр болоходо, 1500 центнер hүн мүнөө үлүү тушаагданхай.

Хонишодшье нилээд оролдолго гаргаhан байна. Ажалай түрүүшүүл алишье талаараа бахархама hайн үрэ дүн туйлаа, ерэхэ жэлдэ амжалтаяа бүри арьбадхахын тула ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Нооho гүрэндэ тушаалгаар хоёр жэлэй даабари 43 центнерээр (зачетно) үлүүлэгдэнхэй. Энэ жэлэй эсэсэй дүн үшөө элирээдүй байна. Нооhоной шанарай талаар болоходо, бараг гаралдаха бэзэбди гэжэ бэедээ найданабди.

Ниитын адууhа малай ашаг шэмэ тухай богонёор хэлэхэдэ, hайн тэжээл дээрэ, hайн харууhан дээрэ байhан тула үрэ дүнгынь ондоохон лэ байна даа. Энэ жэлдэ мяханай комбинадта тушааhан үхэр бүхэнэй шэгнүүр дунда зэргээр 356 килограмм татаа. Энээнэй урдахи жэлнүүдтэ иимэ хэмжээнэй шэгнүүр хэн нэгэниие гайхуулжашье магад байха hэн бэзэ. Үнеэн бүриhөө 1981 ондо дунда зэргээр 1402 килограмм hү hааhан hаа, энэ жэлэй үнгэрhэн найма hара соо 1513 килограмм болоо.

1982 — 1983 онуудай малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр, ашаг үрэ hайнтайгаар үнгэрhэнэй урманда энэ жэлые урагшатайгаар үдэшэхэмнай лабтай. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи тэрэл харюусалгатай сагые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилэн худалдахын түлөө Бухэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар манай совхозой шагнагдаhан тухай мэдээсэл бултанай урма бадаргаа, үшөө ехэ амжалтада зоригжуулаа.

Ерэхэ онуудай малай үбэл- [illegible]



— Эгээл эрхим haалишадаймнай нэгэн Дагзама Дарижапова гээшэл даа. Наhатайшаг боложо ябаашье hаа, залуушуулда тиимэ бэлээр мүхөөгөө үгөөдхигүй байха, — гэжэ совхозой директор Петр Кириллович Дубинин магтажа байгаа hэн.

Үнэхөөрөөшье, Дагзама Дарижапова ажахын эрхим haалишан. Тэрэ Тээгдын hү haалиин фермэ дээрэ ажаллана. Үнгэрhэн найма hарын туршада даажа ябаhан бүлэг үнеэдhээ хамтадаа 482 центнер hү haажа, жэлэйнгээ социалис уялгые 57 центнерээр үлүүлээд байба. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүриhөө hү haалгые 2000 килограммhаа дээшэ гаргаха зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Дарижапова.



Районой эрхим малшадай нэгэн Дээдэ Хүрбын сомоной Совбедэй депутат Базар Шагдарович Дамбиев үхэршэнөөр 12 жэл хүдэлнэ. Энэ хугасаада хэдэн зуугаад бүруу, хашарагуудые түлжүүлhэн габьятай.

Мүнөө нүхэртэеэ хоюулан Дээдэ Нуга гэжэ газарта үнеэн болохо 140 гунжа харууhалжа байна. Гунжадаа бултынь ороондо орууланхай. ханамжатай наринаар тунга ногоондо адуулжа байдаг. Эдэ малые 1982 оной январь hарада тушаажа абаа hэн. Хээлитэй болоhон үүлтэр hайнтай гунжадыень haалишад буляалдахаhаа нааша тушаажа абадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Ш. Дамбиев.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ЭДИР ХАЛААНДА ЭТИГЭЛТЭЙ

М. ЖАМБАЛОВА, Тээгдын дунда hургуулиин директор:

— 1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ дэлгэрhэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй оролсоhон түрэл совхозэймнай малшад тон оролдосотойгоор ажаллажа, hайн үрэ дүн туйлаhанайнгаа түлөө ехэ магтаалда хүртэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаха гээшэ юрын ушарал бэшэ. Үнэхөөрөө, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, хамаг сэдьхэлээ, дадал шадабарияа даахан хэрэгтээ хүргы хухадгүй зорюулhанайн аша туhа мүн гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Үндэр шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, бидэ, hургуулиин багшанар, бүхы хүдэлмэрилэгшэд, hурагшад совхозой бүхы ажалшадые, илангаяа малшадые үшөө дахин газетээр дамжуулан, халуунаар амаршалнабди. Энэ амжалтада багшанарай коллективэй, hурагшадай оруулhан бишыхан хубита бии байха ёhотой гэжэ бодолгодо абтахадаа, бидэ омогорхонгүй ябахибди.

Ахалагша классуудай hурагшад hуралсалай хэшээлэй ябажа байха үедэ малшадта ошожо, хүдэлмэридэнь хамhалсаха сагаа олоод лэ байдаг юм. Хонидой хурьгалха, нооhо хайшалха үедэ али зэргын ехэ хүдэлмэри хэнэ гээшэб. Үбhэ хуряалга, овощ суглуулга дээрэ олоороо гаража хүдэлдэгынь мэдээжэ ааб даа. Совхозой туhаламжаар hурагшадай ажалай ба амаралтын лагерь эмхидхэгдэн[illegible]хэй. Зунай амаралтын үедэ эндэ hурагшад гурбан ээлжээндэ байжа амараа, ажаллаа. Эндэл үхибүүд ажалай хүмүүжэл абана, бэе махабадаа хүдэржүүлнэ. Лагерьта ошохо дуратайшуул жэлhээ жэлдэ олошорно.

hургуули шадарай участогтайбди. Эндэмнай шэл хушалтатай, дулаасуулагдадаг теплицэ баригданхай. Мангир, помидор болон огородой бусад эдеэ- ургуулха шадабари hурагшаднай эндэ олоно хэ юм даа. Энэ жэлэй ургаса hайн байгаа. Тосхонойнгоо үхибүүдэй ясли-садта, больницада, столоводо суглуулhан овощоо тушаажа байгаабди. Хэн нэгэндэ мангирай хэрэгтэй болоо hаа, хэрэгынь бүтээхэ аргатайбди. hуралсалай участогhаа энэ жэлдэ 500 түхэригэй олзо оруулаад байнабди.

Нютагайхидайнгаа ажалай амжалтаар баясажа ябадаг бидэ hурагшадые ажалда шуналтайгаар хүмүүжүүлхэ ёhотойбди. Задарюун бэрхэ халаание бэлдэхэ хүдэлмэрэе саашадань бүри hайжаруулха, hурагша бүхэнэй шадабари болгохо хэмжээн абтажа байна. Энэ хүсэл, оролдолгодомнай совхозой дирекциин урданайхи шэнгеэр ехэ туhа хүргэхэ байhандань бишыханшье hэжэг түрэхэгүй.

Ургажа ябаа хүбүүд, басагадаа бүри hургуулида ябаха үедэнь эхэ, эсэгынь, аха, эгэшэнэрэйнь хэжэ ябаhан ажалтай танилсуулха, угыень залгамжалуулан, түбhэндэ тунхарихагүй ерээдүйн халаае hурган хүмүүжүүлхэ гээшэ багшанарай бэелүүлхэ мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно бшуу.

ҺУУРИН, ТОСХОНУУДНАЙ ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭГ ЛЭ!

ТАНАЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ

...юм. Үүсхэлыемнай бусад районуудай халуунаар дэмжээд, горитой ажал ябуулжа байһан тухайнь радио-дамжуулгануудһаа болон республикынгаа газетэнүүдһээ мэдэжэ байдагбди. Тиимэһээ тус хүдэлмэриин район доторнай хэр ябуулагдажа байһан тухай тоготолой.

Түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүүшын хахад жэлдэ капитальна барилгаар горитойхон ажал ябуулагдаа. Август һарын хараагаар абабал, капитальна һомололгын 3,5 миллион түхэриг ашаглагдаа. Тиихэдэ районоймнай колхоз, совхозуудай барилгын бригаданууд ехэхэн ажал бүтээгээ.

Колхоз, совхозуудай ажалшадай болон хүдэлмэрилэгшэдэй һуудал байдалые улам һайжаруулха зорилготойгоор һүүлэй жэлнүүдтэ байрын гэрнүүдэй барилга үргэдхэгдөө. Байгша ондо баригдажа байһан хоёр квартиратай 84 гэрэй 71-ниинь ашаглалгада үгтэхэ. Мүнөө дүшэн хоёрынь бэлэн болонхой.

«Межколхозстрой» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонниин барилгашадай ажал хэрэгүүдыень тэмдэглэмээр. Районой түб Петропавловкада энэ коллектив 600 һууритай Соёлой ордон бүтээжэ, сагһаа уридшалан, эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада оруулаа. Түрүүшын хахад жэлдэ үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые харуулжа, республика дотороо нэгэдэхи һуури эзэлээд, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй, Соведэй, КПСС-эй Зэдын райкомой болон арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугуудаар, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумүүдэй, КПСС-эй Буряадай обкомой грамотануудаар шагнагдаһан байна. Тус ПМК-гай начальник Ю. И. Смирнов Буряадай АССР-эй габьялата барилгашан гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Тиихэдэ Дэрэстэй тосхондо «Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи ПМК-гай барилгашад 300 һууритай клуб бүтээжэ, республикынгаа ойн баярай үдэрнүүдэй урдахана ашаглалгада оруулаа.

Гэхэ зуура, хүдөө нютагуудта байрын гэрнүүдэй барилгануудһаа гадна малай байранууд, машина болон трактор заһабарилгын мастерской, нефтебаза, автогараж болон хүүгэдэй садууд үргэнөөр баригдана гэжэ тэмдэглэлтэй. Хүдөөгэй барилгануудта гүрэн горитой туһа хүргэнэ. Мүнөө жэлдэ районоймнай колхозуудта гүрэн 610 түхэриг урьһаламжа үгөө. Энэнь аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэжэ байна.

Һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохын тула ганса барилгын хүдэлмэри хэгдэнэ бэшэ, харин ажахы бүхэн үйлсэнүүдээ ногооруулха, ариг сэбэр байлгаха талаар үргэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ. «Үндэр соёлтой һуурин», «Жэшээтэ үйлсэ», «Жэшээтэ гэр байра» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүн зоной хоорондо мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Һуурин тосхонуудаа сэбэрлэхэ, палисаднигуудые, хорёо хашаануудые шэнээр бариха ба заһабарилха талаар горитойхон ажал ябуулагдаа. Борьёо, Зарубино болон бусад тосхонуудта модод олоор һуулгагданхай, үйлсэнүүд сэбэр байлгагдана. Харин Дэрэстэй һууринда энэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэмээр. Хорёо хашаануудынь заһабарилагдаагүй, шэрдэгдээгүй, үйлсэнүүдынь бог шоройтой, ногоорхуулагдаагүй байһаар. Дэрэстэйнхид энэ талаар дутуу дундануудаа усадхан, энэ шухала хүдэлмэриие ёһотойгоор ябуулжа байха гэжэ найдагдана.

Үүсхэл гаргаһан районоошье бүхы юумэн жэгдэ һайн, бусадта жэшээ болгомоор байдаггүй. Баһал багаар анхарал хандуулһан гү, али хүдэлмэреэ һуладуулжархиһан үе болодог. Гэбэшье районоймнай олонхи ажахынууд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Ерэхэ хабар бүхы һуурин тосхонууд энэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ. Байгша табан жэлэй туршада районоймнай ажалшад һуурин тосхонуудаа улам болбосон түхэлтэй, һаруул һэргэг шарайтай болгожо, хүүгэдэйнгээ бэшэдэг ерээдүй сагые дүтэлүүлхэ зэргэтэй.

В. ЧИМИТОВ,
КПСС-эй Зэдын райкомой секретарь.



Исай Калашников

Һаһанай хаһгыгаар

Романһаа хэһэг

(Түгэсхэл. Эхниинь сентябрийн 23-най номерто).

Тиигээд лэ тэрэ город ябашаба. Хупеэсэй алаабхида хадааһа, таха наймаалжа һууна гэжэ дуулдаба. Жэл хүрэхэгүй саг соо наймаа хэһэнэйнь һүүлээр городһоо хүнүүд ерэжэ, наһажаал болоһон эхэ, эсэгынь газаһаа унеэень туужа абаашаба. Тиибэ ябашье һамгатай болоно, городһоо бусаа. Шэнэ бэриие харахаяа хүнүүд гэртэнь ерэхэ. Нидхэсэ шэрдэнхэй, саахар шэмэжэ байгаад сай уудаг. Саахарынь абажа хүшэ хүрэхөөр бэшэ.

Үнеэгээ һамгаар андалдаа гэжэ эрэшүүл энеэлдэхэ. Степанай һамганиинь Марья, Дарья гэжэ эхир басагадые түрэжэ үгөөд, тэдэнээ хүхэнһөөнь гаргамсаараа, городоо ябашоо һэн. Степан хэды дахин хойноһоонь ошожо. һөөргөө бусахыень гүйба, теэд тэрэнь яашье ерэжэ үгөөгүй бэлэй.

Колхозой тогтожо эхилхэдэл Степанай хүхихэ саг болобо. Тэрээнгүйгөөр нэгэшье суглаан болохогүй. Тэрэ сибиряагуудһаа тэрьедээд, шэмээшэгүүдтэ, шэмээшэгүүдһээ—буряадуудта тэрьедэн ошохо. Суглаан бүхэндэ таба-зургаа дахин үгэ абажа: «Эрэшүүл, би танда иигэжэ хэлэхэ байнаб...»—гээд лэ эхилхэл даа. Тэрэниие болюулха гэжэ туршабад, тэрэнь тиимэш бэлэн бэшэ байшаба. «Би—шэнэ байдалай үндэлэниинь гээшэб. Ород ламада тамалуулһан, хупеэсдэ тонуулһан хүн гээшэб. Би пролетар ангиин түлөөлэгшэ гээшэб, юуб гэхэдэ, түмэр гэнжэһээ ондоо юуншье намда байхагүй»,—гэхэл даа. Степан гэнжэ тухай дурдахадаа, газаахи нохойнгоо гэнжэ тухай хэлэдэг байгаа. Нохоинь хүүшэржэ үхэхэдэ, гэнжэнь жөбээдэ эдюулжэ хэбтэдэг һэн.

Районой түлөөлэгшэд Степанай эдэбхиие үндэрөөр сэгнэжэ, артелиин түрүүлэгшээр томилбо. Теэд тушаалдаа тэрэ удаан байжа шадабагүй.

Үглөөгүүр эрэшүүл хамтын хашаанда ерэжэ, моридоо хүллөөд ябаха гэбэ. Харин хуушанайнгаа гуримаар тэргэдээ һуугаад лэ ябажа яажа болохоб даа. Захяа үгэ хэлэхэ хэрэгтэй. Степан тэргэ дээрэ гараад. эрэшүүлые бултыень дуудаха. «Бидэнэр хайшаа ошохые зорнооиодиб? —гэжэ һураад, өөрөө харюусаха. —Бидэнэр, хүндэтэ нүхэд, һаруул һайхан ерээдүй тээшэ зорнобди. Тэрэ һайхан ерээдүймнай юун гээшэб?» энэ асуудалда хоёр-гурбан үгөөр харюусахын аргагүй, тиимэһээ холоһоо эхилхэ хэрэгтэй. Хуушан засагай дарлалтые дурдаха шухала. Тиихэдэ Керенский яагааб! Колчак, атаман Семенов гэжэ байха. Хилын саадахи хүрэнгэтэн яагааб! Үшөө тиихэдэ дотоодын дайсад!»

Иигэһээр байтарнь наран оодоо хөөрэжэл, хөөрэжэл байха. Халуунаар шаража орохо. Аляапа батаганаан ниинапдаха. Эрэшүүл тамхилжа, тэргынгээ хоёр тээгүүр зай заопаргүй нелөөжорхихо. Степан урданай байдал тухай хэлэжэ дүүргээд, мүнөө үеын асуудалда удаан тогтодоггүй һэн. Эгээн шухала юумээ хэлэхынгээ урда тээ томоотойгоор һанаа алдаад, пулаад гаргажа, нюурайнгаа хүлһэ аршаха. Эрэшүүл таража эхилхэ. «Хайшаа ябабат?» —«Саашань үглөөдэр хөөрөөрэй».

Үглөөдэрынь—баһал үнөөхи. Степанай халта дуугархаа болиходо—хүнүүд даб гэлдэхэ. Эрэшүүлэй ухааниинь төөришэдэг байгаа. Хүнэй юумэ хөөрэхые шагнажа һураагүй... Хаана ошохо һэм, дадана бэзэ. Теэд Степанай һанаашаар болобогүй. Түрүүлэгшээр ондоо хүниие табиба. Степан ехээр муудаагүй һэн. Юуб гэхэдэ, дахин түрүүлэгшэ болгохо байхат гэжэ найдадаг байгаа. Мүнөөмнай гэгээрээгүй боро ухаагаар холо ошохоо болигдоо. Теэд хэн тэдэниие гэгээрүүлбэ гээшэб? Шэнэ түрүүлэгшэ арбаад лэ үгэ холбожо дуугараад, хулһэ алдаба.

Трактористнуудай курсада хүнүүдые абажа эхилхэ үедэ, дахин түрүүлэгшэ болохоб гэжэ Степан найдахаяа болиһон байгаа. Тиимэһээ курсада ошохо мэдүүлгэ бэшэбэ. Тиихэдэнь: «Ши тэндэ ошсод, хүниие дуугаргуулангүй долдогоножо, бүхы һуралсал гутаажа хаяхаш»,—гэжэ тэрээндэ хэлэбэд. Иигэжэ хэлүүлхэдээ, Степан ехээр дураа гутаа бэлэй.

—Бидэ шоглообди. Юундэ шамайе эльгээнэгүйбибди гэхэдэ, шимнай эгээн ехэ агитаторнай хаямши, шамгүйгөөр хүнүүднай бүхы байдалаа алдажархиха, —гэжэ тэрээндэ хэлэбэд.

—Нээрээл, зүб хэлэбэт даа, —гэжэ Степан зүбшөөбэ.—Харин трактористын һургуулида Марья Дарья хоёр басагадыемни абагты. Пролетар үгтэй комсомолшууд гээшэ. Уншажа, бэшэжэ шадаха, ябаган дуунуудые өөһэдөө зохёодог, балалайка дээрэ наадажа шададаг.

Нютагай эрэшүүл бодожо үзэһэнэйнгөө һүүлээр зүбшөөбэд.

Харин шэмээшэгүүд бэлбэһэн эхэнэр Фетинья Трофимовагай ори ганса Илья хүбүүе эльгээбэд. Ильягай эсэгэ Семен Трофимовай түрэл совет засагайнгаа түлөө ами наһаяа үгэһэн хадань лэ хүбүүниинь һунгагдаа һэн.

Трактористын курсада ошохо болоходоо, хүбүүниинь эхэтэеэ зүбшэбэгүй. Эхэмни табихагүй гэжэ шолмош мэдэнэ ха юм. Тэрэ курсада ошохо болоһыень Фетинья хүнһөө дуулаа.

Эхынгээ хэды хараал шэрээл табяашье һаань, хүбүүниинь курсада ябашаба.

Илюша хүбүүншни Долдогонуур Степанай эхирэй нэгэнтэй—Дарьятай юм гү, али Марьятай юм гү, — һайнууд болонхой ха, тиигээд лэ сугтаа трактористын курсада ошоо гэжэ сэлеэнэйн һамгад Фетинидэ шэбэнээ һэн. Гэргэд гээшэмнай бүхы юумые хуу хараһан, мэдэһэн байдаг, оройдоол болоошьегүй юумые болоһон шэнгеэр хэлэдэг зон гэжэ мэдээжэ бшуу. Илюша хамаагүй зантайшье һаа, шэмээшэгүүд болон бусад угсаатанай хоорондохи хилые алхахаяа зүрхэлхэгүй ёһотой гэжэ эхэнь һанадаг байгаа. Тиибэ ябашье элдэб ааша гаргажархёогүй дээрэнь энэ золигые гэрлүүлхэ юм байна гэжэ шиидээ һэн. Гэр бүлэ болоходонь, үхибүүд һубариха, гэрэй ажал нэмэхэ. Тиигээд лэ ябан ошон ухаа орохо, номгорхо байха гэжэ бодоно.

Удаань Фетинья Мангирта сэлеэнэйнгээ басагадые шэнжэлжэ эхилбэ. Ехэл нарилжа, газаа зосоохииень хуу хаража, багсаажа ороо һэн. Нэгэ басаганай түрэлхидынь яһала һайн угтай байбашье, өөрөө һэлтэгархан, хүлынь нариихан, шадал тэнхээгээр һулахан гэжэ голобо. Һамган хүн гээшэмнай уһаяа зөөхэ, түлеэ оруулха, үбһэ сабшаха ямаршье эрэшүүлһээ дутуугүйгөөр хүдэлхэ ёһотой ха юм даа. Тэрээнһээ гадна хилээмэ бариха, шүлэ шанаха. гэрээ сөөдэ татаха, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ байна бшуу... Өөдэгүй торшогор эхэнэр эдэ бүгэдые диилэхэгүй ха юм. Үшөө нэгэ басаган нютагтань бии һэн. Бэе бэлдэрынь задарюун даа, хүхэ дэлэнгынь гэжэ обогор, хасарынь шад улаан, нюрганиинь пеэшэнһээ үргэн... Одоол зохид бэри болохоор, гансал харасань бирагүй. Нюдэниинь пүлэмхи, һаял унтариһаа бодоод байһандал. нойрмог шэнги. Һүүлэй һүүлдэ Федор Носковой Лукерья басагые һунгаба. Дутаха ядахые яһала үзэһэн хадаа «торгон дээрэ хүльбэрһэн, тоһон соо умбаһан» үхин бэшэ бшуу. Ажал хүдэлмэридэшье андагаар.

Эхэ, эсэгэтэйнь хөөрэлдэбэ гээшэ. Сэхэ бэшэ ааб даа. халтантуулжа байжа дуугаралсаа. Тэдэнэшье баһа сэхэ үгээ үгөө бэшэ, худа урагууд болохо дуратайгаа мэдүүлээ бэлэй.

Тиигээд лэ Фетинья түрэ хуримдаа бэлдэжэ эхилбэ. Түхеэрхэ юумэн яашахаб даа. Теэд энэмнай баяр баясхаланта хэрэг ха юм. Хүбүүнэйнгээ трактористын курса дүүргээд ерэхэдэнь, түрын бэлэдхэл түгэс бэлэн болошонхой байха. Ганса бэе эхэнэршье һаа, Фетинья хэнһээшье дутахагүй урагуудые эльгээжэ, Федор Носковой басагые эрибэ, тигиээд лэ түрэдөө айл аймагаа бултыень ури гэжэл хүбүүндээ хэлэхээр бэеэ бэлдэнхэй.

Нэгэ үдэшэлэн Илья бусажа ерэбэ. Гэртээ гансаараа бэшэ, харин Жамьянтай, хоёр ород басагадтай. Нэгэ дурэ буруу юумэн болохонь ха даа гэжэ эхэнь эльгээрээ мэдэрээдхибэ. Эдэнэйшни гэрынь зэргэлээд ха юм, юунэйхиие дахалдабаб? Дүрбэн залуушуул бултадаа ехэ номгонууд, үгэ дуугүйнүүд, бэе бэеэ харалсанад.

—Эдеэ бэлдыш даа,—гэжэ Илья эжыдээ хэлээд, мэшээг сосһоо нэгэ шэл магазинай архи гаргаба.

—Эжы, ехээр бү гайха, энэмнай нэгэ удхатай юм — архи уунгүй аргагүй, — гэжэ хүбүүниинь архиингаа шэлэй ласатай таглаа һэрээгээр хобхолхо зуураа хэлэбэ.

Саала хэршэжэ байһан Фетиниин гар дадагад гэбэ. Илья архияа аягалаад, нүхэд тээшээ хараад абаба.

—Зай, духаряагаа бария!.. Эжы, шишье манаар һуу... Иимэ хэрэг болоод байна... Жамьян Дарья хоёр...

Эхир хоёр басагадай нэгэнэйнь нюур ташха улаан болошобо. Тэрэ эшэнгеэр уруугаа харашаба. Жамьян һэмээхэн тэрэнэй гар бариадхиба.

—Эдэ хоёрнай гэрлэбэ,—гэжэ хүбүүниинь уг-маг гэсэгээн үгээ дүүргэбэ.

—Эдэ хоёр гэрлэбэ гэжэ гү?—гэжэ эхэнь һураба. Фетиниин һанаан амаршаба. Хүбүүмни эхирэй нэгэнтэй гэрлэхэм гэжэ дуугархань гэжэ һанажа байгаа бшуу.

—Шэнэ хуулиин ёһоор эдэ хоёрнай гэр бүлэ болобо,—гэжэ Илья эхэдээ ойлгуулан хэлэбэ. —Паспортдань тамга дарагдаа.

Мэдэнэб, мэдэнэб гэһэндэл, эхэнь толгойгоо дохисогоон, архитай аягаяа үргэбэ.

— Зай, яахаб даа, һайн лэ гээшэ.

Хүбүүниинь ямар бэ даа ойлгогдоогүй удхатайгаар, танил бэшэ шэнжэтэйгээр миһэлзээд:

— Миниишье паспортда баһа тамга табигдаа. Энэ Марья... мүнөө шинии бэриш болонхой, — гэбэ.

Фетинья һухын үнсэгөөр тархи руугаа буулгуулһан юм шэнги оборготошобо. Нюдэниинь манараад, шэхэниинь шууяжа эхилбэ. Зосоонь даагдашагүй, диилдэшэгүй үүр хилэнсэгэй орьёлжо, өөдөө хөөрэжэ байхые мэдэрэн, тэрэ нилээд удаан дуугай һууба. Тэрэ эхир хоёр басагад тээшэ нюдөө залаба — хэниинь Марьяб, хэниинь Дарьяб гэжэ илгаруулнашьегүй.

— Һайнши даа, хүбүүмни, — гэжэ өөрынгөө абяае танижа ядан дуугарба. —Эхэдээ ехэл баяр баясхалан асарба гээшэш. Буруу номтоной тамга түрэһэн эжыншни адисһаа дээрэ байба ха юм даа. Бэри гэнэ гүш?.. Мангад басаган, хара зүһэтэй бузар, Долдогонуурай үлэгшэн — ши бэримни болобо гээшэ гүш? Долоо уулын саагуур догдойгты, — гээд, столойнгоо хушалта бэе тээшээ бии шадалаараа хуу татажархиба.

Аяга табагууд хангиран хиидэбэ, шэлтэй архи унажа, мухариһаар орон доогуур орошобо. Хоолойһоонь архи шолшогонон гоожобо. Басагад столһоо һүрэжэ бодобо. Жамьяншье хүл дээрээ бодожо, шэхээ һүрмылгэн, толгойгоо һэжэрэсэгээбэ. Илья столдо һууһан зандаа үлэбэ. Нюдэниинь бэрэ бэлтэгэр болошонхой.

— Эжы!

— Анираа хата, ороолон!

— Яана гээшэбши, ихэдээ? Халаглахаш даа, эшэдэһээ хүрэхэш.

— Дуугай гэнэм! Шинии тэрэ тамгые паспорттайш хамта галдахаб!

Айлшадшье яаралтайгаар хубсалжа эхилбэ.

— Хүлеэгты, — гэжэ Илья нүхэдтөө хандаба. — Би танаар ябахам.

—Эдэнээр ошохом гэжэ гү? Ошыш, тониһыш! Ойлго, энэ шолмостой гэрэйм богоһо алхаад. лэ үзөөрэй! Хараал шэнгэмээр! Тангариг үргэнэб! — гээд булангдахи бурхан тээшээ харан хэрээһэлбэ.

«[Буряад] үнэн» бэшэнэй һүүлээр

...ЯАГААД ХҮРЭХЭБ?

...тосхондо ажаһуугша В. Бильта...тай бэшэг байгша оной сентябрин ... толилогдоо һэн. Эрхүүгэй областиин ... Түнхэнэй районой «Аршаан», Нило... ошохо автобусуудта билет урдань ту... кассануудһаа худалдадаг байһан. ...ез болёод, автобусуудай жолоошод ... болоо.

«Аршаан» курортдо ошогшод билет аба... ...Юуб гэхэдэ, тэдэнэрэй автобу... билет абаха үедэ хашхаралдаан, ... диилэһэн лэ хүнүүд билетдэ хүр... ...хэлэгдэһэн байгаа.

...Түнхэнэй районно Соведэй ...эгшын орлогшо В. Б. Танхаев газе... нимэ харюу эльгээбэ: Танай газетэдэ ... соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб. ... дээрэ Түнхэнэй район ошожо ябаһан ... билет абахадаа элдэб бэрхэшээлтэй, ...тай тохёолдоно. Урдань энээниие ... кассирнууд хэдэг байһан. Мүнөө ...автотранспортна управлени автобусоор ... ошожо ябаһан хүнүүдтэ билет худалда... табиха болоод, зохихо байра бэдэржэ ...Улаан-Үдэ—Нилово-Пустынь хоёрой хоо... тухай асуудалые Буряадай транспор... ...хэхэ ёһотой.

БУРЯАД СТУДЕНТНЭР РУМЫНИДА

Буряадай хүдөө ажахын институдай дуу болон хатарай «Алтан булаг» гэжэ арадай ансамбль сентябрийн 14-һөө 23 хүрэтэр Румынида гастрольдо ошонхой. Буряад арадай искусствые олоной дунда дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой бюрогой шиидхэбэреэр ансамбль Румыни ошохо зууршалгада хүртөө һэн. Мүнөө аха дүү социалис орондо ошоһон булэг студентнэртэй хамта концертнүүдээ харуулжа ябана.

20 хүнһөө бүридэһэн тус ансамблиие балетмейстер В. А. Шахова, дэмжэн наадагша П. И. Бомштейн гэгшэд хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэй программада буряад, совет дуу болон хатарнуудороно. Жэшээлбэл, «Амаршалалгын хатар», «Һойр», «Бүхэ барилдаашадай хатар». «Урданай буряад хатар» гэһэн буряадай, «Халбагашад» гэжэ ородой, тиихэдэ монгол арадай хатарнууд студентнэрэй репертуарта оронхой. Агрономическа факультедэй студентка Ирина Имигеева, механическа факультедэй студент Аркадий Ирдынеев, экономическа факультедэй студентка Дашима Аюржанаева, институдай ВЛКСМ-эй комитедэй секретариин орлогшо Дарима Гомбодоржиева болон бусад ансамблиин бүридэлдэ ороно.

«Алтан булаг» ансамблиин программа арадай болон мүнөө үеын буряад, совет дуунуудаар баян. Хонгёо шанга хоолойтой Лхама Жаповагай дуунуудые гүйсэдхэхэдэ, агрономическа факультедэй V курсын студентка Баирма Дыликова чанза дээрэ шадамар бэрхээр дэмжэн наадана, өөрөө ирагуу һайханаар дуулана. Механическа факультедэй студент Андрей Вторушин арадуудай хоорондохи аха дүү, нүхэр ёһоной харилсаа холбоон тухай дуунуудые гитара доро уярма зохидоор дуулана.

Институдаймнай «Алтан булаг» гэжэ ансамблиин хүбүүд, басагад буряад арадайнгаа дуу болон хатартай румын арадые танилсуулжа, амжалтатайгаар ябажа ерэхэ гэжэ найдагдана.

Н. ГОНЧИКОВА.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АЖАЛАЙ ИЛАЛТА ТУХАЙ ЭЛИДХЭБЭ.

СОФИ. Болгариин Полски-Трымбеш гэжэ хотын Майн 1-нэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой коллектив ажалай ехэ илалта туйлаһан тухайгаа элидхэбэ. Тэдэнэр аха дүү социалис оронуудта продукци эльгээхэ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ. Малай тэжээл тараадаг, өөрөө ябадаг түхеэрэлгэ Советскэ Союзда, үтэгжүүлгэ тараадаг бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэ Кубада эльгээгдээ. Завод Чехословакиин захилнуудые баһал дүүргэдэг юм.

Заводой конструкторнууд совет мэргэжэлтэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлдэг. Хамтын хүдэлмэриин эсэстэ шэнэ машина — ургамал хамгаалха талаар химиин бодосуудые хүдхан буйлуулдаг тусхай түхеэрэлгэ бүтээгдээ юм. Сентябриин эхээр шэнэ машина Кииниевто туршалгада эльгээгдээ. Тэрэнэй техникэ-ашаглалгын шанарые шалгаһанайнь һүүлээр эндэхи предприяти нимэ түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээжэ эхилхэ юм.

ХҮДӨӨГЭЙ УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ ХЭРЭГҮҮД

БУДАПЕШТ. Ургаса дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриие бүри оньһожоруулха, элшэ хүсые хямдаруулха гэхэ мэтэ зорилгонуудые Венгриин хүдөөгэй уралан нарижуулагшад урдаа табинхай. Тэдэнние бэелүүлгэ шэнэ юумэ олоор нэбтэрүүлһэнһээ, хүдөө ажахын эрдэмэй туйлалтануудһаа дулдыдаха байна. Һалбариин хүдэлмэрилэгшэд гансал үнгэрһэн жэлдэ 120 миллион форинтын 500-гаад нарижуулга бүтээбэ.

Республика дотор энэ талаар эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ байһан ажахынуудай нэгэн хадаа Фюзешдьярмадтахи «Красная звезда» гэжэ кооператив болоно. Эндэ хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлдэ анхаралтайгаар хандадагайнь ашаар үйлэдбэридэ олзо оршонь дээшэлдэг байна.

НЮТАГАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН АМЖАЛТАНУУД

ГАВАНА. Кубын нютагай промышленностиин үйлэдбэрилдэг арадай хэрэглэмжын эд бараанай ассортимент үргэдэнэ, шанарынь һайжарна. Бүри һая болотор тус һалбариин предприятинууд һолоомоор, пальма модоной набшаһаар гүрэмэл зүйлнүүдые, уһанай хабшадахайн гэрээр гар бэлэгүүдые хэдэг байһан юм. Мүнөө эндэ тааруу зохид хямда бараа, столой лаампа, гутал, бусад эд бараа үйлэдбэрилдэг болонхой.

Гурбан жэлдэ нютагай промышленностиин үйлэдбэриин хэмжээн 3 дахин дээшэлһэн, 1982 ондо 220 миллион песодо хүрэһэн байна. (ТАСС).

ТАСС · АПН · ХИЛЫН СААНАҺАА

...ОЙ ГЕНЕРАЛЬНА ...МБЛЕЙН СЕССИ

...дые бүтээн гаргалгые хизаарлалгада, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ анхаралаа хандуулха арга олгохо юм. Советскэ Союзай үүсхэлээр «Замбуулинай дайдада, замбуулин сооһоо газар руу хүсэ хэрэглэлгые хорихо тушаа договор баталха тухай» тусхай асуудал сесси дээрэ түрүүшынхеэ табигдаба. Тэрэ асуудал Ассамблейн нэгэдэхи комитедтэ хаража үзэгдэхэ байна. СССР-эй түлөөлэгшэ В. Ф. Петровский генеральна комитет дээрэ үгэ хэлэхэдээ, 1957 ондо совет хэмэл одоной ниидхүүлэгдэһэнһээ хойшо—хүнэй замбуулинай дайдые үргэнөөр шэнжэлжэ эхилһэнһээ хойшо манай орон замбуулинай дайдые амгалан байдалда хэрэглэхын түлөө залан сэхээр тэмсэнэ гэжэ мэдүүлээ. Ассамблейн үзэмжэдэ шэнэ асуудал дурадхан табихадаа, Советскэ Союз замбуулинай дайдые дайн дажарта хэрэглэхэгүй хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлнэ.

ЭХЭНЭРНҮҮД ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ

ЖЕНЕВЭ. «Эхэнэрнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ» гэһэн уласхоорондын эмхиин үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн Баруун Берлин—Женевэ гэһэн эб найрамдалай жагсаалда хабаадагшадай пресс-конференци эндэ, Нацинуудай ордон соо болобо. Американ «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Европо түбидэ тараан тодхохо гэһэн харата түсэбүүдые бэелүүлхэгүйе оролдожо байһан тухайдаа энэ жагсаалда хабаадагшад Баруун Европын олон хото городуудаар, һуурин тосхонуудаар ябахадаа мэдүүлһэн байгаа.

Баруун Европын оронуудай олоной хабаадалгатай «Эхэнэрнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ» гэһэн демократическа хүдэлөөн Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ тодорхой үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гэжэ пресс-конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. «Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгоһоо США болон НАТО арсаха ёһотой»,— гэжэ пресс-конференци дээрэ заагдаба.

...ЭРЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР

Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулгануудые һүжэрөөн дэбэргэхын тула баруунай оронуудай тодорхой бүлэгөөрхидэй хэрэглэжэ байһан урда Корейн самолёдтой тохёолдоһон хёмороо зүришэлдөөн тушаа хэдэн делегациин сесси дээрэ хэлэһэн мэдүүлгэнүүдтэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ шиидхэхы шанга харюу сохилто үгөө. Энэ хардалга гүрдэлгые үүдхэгшэд, тэрэнэй тала баригшад тагнуулшан-самолёдой СССР-эй бэеэ дааһан байдалые, уласхоорондын ниидэлгын ёһо гуримуудые хазагайруулһан ушар баримта тухай зорюута юушье дурданагүй гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Энэ ушараи яагаад тохёолдоһон тухайда дэлхэйн олонниитэдэ ойлгуулан мэдээсэгдэһэн байна. Совет правительствын мэдүүлгэ дотор энээн тушаа тодорхойгоор хэлэгдээ гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

«Аэрофлодые» хашаха харшалха, тэрээн тушаа дайсан харша ябуулгануудые үүдхэжэ байһыень М. А. Тимофеев эрид буруушааба.

Хэдэн гүрэнүүдэй, тусхайлбал, Венгриин, Польшын, Югославиин ба Анголын түлөөлэгшэд пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, баруунай оронуудай үүдхэжэ байһан харата ябуулгануудые эрид буруушааба, ИКАО-гой ассамблейн энэ сесси бүтэмжэтэй һайнаар үнгэргэхэ ёһотой гэжэ тэрэ заагаа.

...ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ...ЭМЖЭТЫН МЭДҮҮЛГЭ

...дые бүдүүлигээр хазагайруулһан ушар болоно. Илангаяа американ тагнуулай самолёдой энэ райондо бии байһыень хараада абабал, нимэ ябуулганууд уридшалан бодомжологдоһон, түсэблэгдэһэн һүйдхэлтэ хэрэг болоно. Энэнь уласхоорондын түгшүүрилые улам шахардуу шанга болгохо байна. Энэ уршаг түбэгэй хойшолонгууд эртээнһээ бэлдэгдэһэн ябуулгые эмхидхэгшэдэй бодото нюурые элишэлэн харуулба.

Урда Корейн самолёдтой холбоотой үйлэ хэрэгүүд Советскэ Союзда зүрюу харша, коммунизмда эсэргүү, хёмороо шууянуудые дэбэргэхын тула хэрэглэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхын, зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөе улам һүжэрөөхын тула США-гай захиргаан нимэ ябуулга зорюута үүдхэһэн байгаа.

...ЕВРОПЫН ОРОНУУДААР ДЭНШЭНЭ

...гол зорилго болоно. Консервативна правительствын удамаршан «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Европо түбидэ тараан тодхохо тухай НАТО-гай шиидхэбэриие һайшаан дэмжэнэ, ядерна аюулай һүжэрэлые буруушаадаг Англиин эб найрамдалай тала баригшадые шоо үзэн бүриишааба

Голландиин газар дээрэ гэшхэмсээрээ. Тэтчер НАТО-гай шиидхэбэриие бэелүүлхэ шухала гэжэ мэдүүлһэн байгаа.

Ракетэнүүдые тараан тодхохо тухай шиидхэбэри абалгые хойшолуулха шухала байһан тухай Голландиин парламентын мэдүүлгэ «Атлантическа һаналаа нэгэдэлгэдэ хоро хүргэнэ» гэжэ Англиин премьер-министр эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ баталба.

ГОЛ ЗОРИЛГО

БОНН. «Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые ФРГ-гэй газар дээрэ тараан тодхуулхагүй гээшэ Баруун Германиин эб найрамдалай тала баригшадай гол зорилго болоно»,—гэжэ эб найрамдалай немец холбоон гэдэг партиин газарай эмхинүүдэй директорадай ба түлөөлэгшэдэй эндэ тараагдаһан хамтын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Документ дотор Советскэ Союзай бүтэмжэтэй һайн эб найрамдалта дурадхалнуудта үндэр сэгнэлтэ үгтэнэ.

ФРГ-гэй газар дайдые «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые тараан тодхолгын талмай болгохо түсэбүүдһээ арсаха, Холбоото Штадуудай эзэрхэг түримхэй политикые зайсуулан сараха эрилтэтэйгээр партиин хүтэлбэрилэгшэд федеральна правительствада хандаһан байна.



ГДР. Оройдоол хэдэхэн жэлэй саада тээ Котбус округтохи Еншвальд гэжэ һууринай бии, үгые мэдэхэ зон хомор һэн. Удангүй геологууд тэрэл һуурин шадар боро нүүрһэнэй айхабтар ехэ баялигуудые олоо бшуу. Мүнөө Еншвальд гэһэн үгэ гансал ГДР дотороо бэшэ, харин бүхы социалис оронуудта мэдээжэ болонхой. Тэдэнэйл хабаадалгатайгаар эндэ асари томо теплоэлектростанци баригдажа байна бшуу. Еншвальдахи ТЭС ашаглалгада үгтэхэдөө, 3 миллион килловат электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилдэг болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эндэхи шулуу нүүрһэнэй баялигуудые ашаглалгые хурдадхаха түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдана.

АДН—ТАСС-ай фото.

ТОПИ

Алексей БАДАЕВ

Шэнэ шүлэгүүдһээ

БАЙГАЛДА ХАНДАЛГА

Сибириин һаруул нюдэн гэжэ,
сэбэрхэн уһатай нуур гэжэ
сээжээр мэдэхэ байгаабди
шам тухай.
Ойхон гээшэ арал юм гэжэ,
баргажан гээшэ һалхин гэжэ
багаһаа домогложо ябаабди
шам тухай.
Ухаандаа хадуудаг бэлэйбди
ушардаггүй һонин нэрэнүүдые:
Максимиха, Энхэлэг, Дабшаа
гэхэ мэтые.
Зүүдэндээ харадаг бэлэйбди
зүрилдөөтэ һүниин түүдэгүүдые,
мүнгэлиг омоли, булган
гэхэ мэтые.
Уряалгүйгөөр
ошодог һэмди шамдаа.
урданайнгаа нүхэртөө мэтээр.
убайгүйшэг ябадалыемнай
хүлисөөрэйш —
уридшалан шаналнабди ехэтээр.
Юундэб гэхэдэ,
юртэмсэдэ түрэһэн сагһаамнай
маниие айлгадаг бэлэй
һүреэтэй шэрүүн нэрээршни,
маниие үреэдэг бэлэй
һаруул сэлмэг нэрээршни.
Үшөө шамтай уулзаагүй аад,
уудамыешни гайхадаг һэмди
Үшөө уһыеш амсаагүй аад,
амтатайень магтадаг һэмди.
Үшөө шамтай танилсаагүй аад,
зангааршни омогорходог һэмди
Үшөө шамтай хахасаагүй аад,
гунинглажа захалдаг һэмди.
Иимэл дорюуншни,
иимэл сарюуншни,
Байгал!

БАЙГАЛ БАМ ХОЁР ТУХАЙ

Байгал, БАМ гэһэн омог үгэнүүдэй
баян удхань адли шэнгишье һаа,
дорьбоо ехэтэ үе сагаймнай дохёо
досооһоонь соностожо байна хаяа?!
Эсэгэ хүбүүн хоёр гээд хэлэһэншүү,
арад, орон гэжэ тэгшэ зэдэлһэншүү...
Тавриин талада һалбарһан хүүхэд,
таамаг Полесиин хүдэлмэришэ хүбүүд
баян Сибирьтэ (баабгайгаар элбэг!)
Байгал гэжэ нуур оршодог юм гэжэ,
баргажан булгаараа, омоли загаһаараа,
баргажан гэдэг шэмэрүүн һалхяараа
алтан дэлхэйдэ суурхадаг юм гэжэ
халта дуулаһаншье байжа магад һэн.
Ажабайдалайнгаа юрьеэн хүлгөөн соо
ажалдаа, дурандаа, бүлэдөө шүтэнхэй,
алдарта Байгалтай уулзаншьегүй тэдэ
амидарха байгаа. Зэмэлжэ болохогүй.
Байгал, БАМ — сагаймнай холбоон бэшэ,
аймаг, айлнуудай, арадуудай холбоон.
Энэ холбоон нүхэсэлэй һабагшатай һаа,
эгүүридэ хододоо аша үрэ ехэтэйл:
аһаагаа галнуудые Днепр мүрэн дээрэ,
агуу Магнитогорскын домно аһаагаа,
юугээшье табидаггүй газарай татасые
Юрий Гагарин анхан дабажа гараа.
Ленинградһаа, Вологдоһоо ерэһэн хүүхэд,
Армениһээ, Зэдэһээ сугларһан хүбүүд
алдаршаха гээгүй, мүнгөөршье һонирхоогүй,
эсэгэнэрэй домог дээрэ хүмүүжэһэн хадаа
эндэ домогуудые өөһэдөө бии болгонол.
Байгал-Амарай гайхамшаг харгы замда
шпаланууд болоод, жэлнүүд зэргэлшэхэл.
Поезднууд дээгүүрнь үглөөдэртөө зорихол.
Тиихэдэ, хэншьеб даа, нигэжэ хөөрэхэл:
«Хүндэшье байгаа һэн — дабажа гараабди.
хэрэгтэй хадань — харгы зам бариабди.
Номин Байгалай тунгалаг толиие
агууехэ БАМ-ай булад утаһануудаар
алмазаар мэтээр, гоёон хүбөөлөөбди!»
Нигэжэ хөөрэхэдөө зүб лэ даа тэрэшни!

«ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА» гэһэн

«ЭРХЫЕ ҺУРАНХААР, БЭРХЫЕ ҺУРА»

СОВЕТСКЭ районой арадай сүүд байгша оной июлиин 29-дэ боложо, Захаров Анатолий гэгшые РСФСР-эй уголовно кодексын 209 статьягай нэгэдэхи хубиин ёһоор гэмтэйдэ тоолоод, нэгэ жэлээр сүлөөень хаһаха, тухай шиндхэбэри гаргаа һэн. Гэмнүүлэгшэ гомдолшье баряагүй. Мүнөө тэрэ гэмээ амасажа ябана. Энэ хүн Захааминай районой Доодо-Гуджир нютагта түрэһэн, хүдэлмэриин наһанай хүн. Хэһэн гэмынь гэхэдэ, ниитэдэ туһатай ажал хэдэггүй, хэдэн һараар ажал хэнгүй, һар шэр хүдэлмэри хээ болоод, гэр бүлэшьегүй, байха байрашьегүй. Хамхуул шэнги һалхинай үлеэһэн тээшэ нютаг урилан зайжа зуража, архи дэрэлээд, малгай табиһан манайхи гээд ябадаг хүн. Ородоор хэлэхэдэ, тунеядец гэжэ нэрлүүлдэг хүйхэр.

«Ажал хээгүй хүн ама хооһон» гэһэн гол ёһотой хүгжэлтэ түгэс социалис общество дотор Анатолий Захаров мэтэ ниитэдэ туһатай ажалһаа хулжагшад, ажал хэхэ зүрхэгүй, халирхай һэбхи, «архи гэхэдэ, алеэ наашань, ажал гэхэдэ, үү таатай» гэлдэдэг хүнүүд хаанаһаа бии болодог бэ?

«Нохой хамартаа хүрэхэдөө уһаша» юм гэлсэгшэ даа, сагайнгаа ерэхэдэ ажал хэнгүй яалайб» гэлдэн хүбүү, басагадаа хара багаһаань шадал зэргээрнь ажал хүүлэжэ һургадаггүй, бөөмэйлхэдэжэ үнжэгэн мээхэйгээр хүн болгодог ушар үсөөн бэшэ. Үри саданарайнгаа, аша, зээнэрэйнгээ эриһэн юумыень абажа үгөөд лэ, һанаархаһан бүхы юумээрнь тэдхээд, өөһэдһөөнь үндэр болоторнь үдэ болотор унтуулаад, «өөхэн соохи бөөрэ, үндэгэн соохи уураг» мэтээр өөдэнь болгоһоной хойшолонгууд шаналмаар байдаг. «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» болодог: ажал хэхэдээ ахир, эрдэм номдошье һураха зориггүй, хори гаратараа хоолойгоо тэжээхэ шадалгүй, эхэ, эсэгынгээ хүзүүн дээрэ һуудаг хүдхэшүүл дайралдадаг.

Иимэ гэмшэмээр ушарнууд үсөөншье һаа, лахадаа үзэгдэнэб? Нэгэдэхи шалтагаанинь гэхэдэ, «Эрхые һурганхаар, бэрхые һурга» гэһэн үри хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ элинсэг хулинсагуудайнгаа заншалта эрилтые мартаһан ушар болоно. Хоёрдохинь хадаа зарим түрэлхид ажалаар хүмүүжүүлхэ гэһэн совет педагогикын гол шухала эрилтые үри хүүгэдээ хүмүүжүүлхэдээ сэхэ шууд сахинагүй. Элитэ ехэ совет багша А. С. Макаренко үхибүүгээ хүмүүжүүлхэдээ нэн түрүүлэн эрилтэ табиха, удаань тэрээндэ хүндэтэйгөөр хандаха гэжэ һургадаг байгаа. Хүмүүжүүлгын совет гуримай эрилтэнүүдые, эхэ, эсэгэнэрэй һайса мэдэхын, бодотоор бэелүүлхын тулада педагогическа пропаганда түрэлхидэй дунда, илангаяа залуу гэр бүлынхидэй дунда саг үргэлжэ ябуулха тон шухала. Педагогическа эрдэм дэлгэрүүлхэ арадай университедүүд дунда болон найман жэлэй һургуулинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэжэ хүдэлдэг. Зүгөөр тэрээндэ түрэлхид бүхэниие хабаадуулжа, тэдэнэрэй хүмүүжүүлхы эрдэм мэдэсые дээшэлүүлжэ шадаха аргагүй гээшэ ааб даа.

Залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын ехэ орёо хэрэг бэелүүлхэдэ ажалаар хүмүүжүүлгын угаа ехэ удха шанартай байһан тушаа КПСС-эй Центральна Комитедтэ партиин ветерануудтай болоһон уулзалга дээрэ нүхэр Ю. В. Андропов онсолон тэмдэглэһэн байна.

Ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхээр, совет патриотизмын, интернационализмын үзэлтэйгоор, энэрхы һайхан сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэдэ ветерануудай үүргэ тон ехэ. Хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэриие һайжаруулхада туһалха энэ арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй гэжэ парти заана. Ветеранууд залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлэлсэхэһээ гадна, тэдэнэрэй түрэлхидые мүн лэ өөһэдынгөө ажалша ажабайдалаар, алдар соло ехэтэйгээр, арюун һайханаар, нэрэ хүндэтэйгоор үнгэргэһэн габьяата жэшээгээрээ даган дууряалгажа һургана, хүмүүжүүлнэ ха юм.

«Муухаа — муу, модонһоо — хөө» гэжэ урдань хэлсэдэг байһан. Мүнөө сагта, түгэс хүгжэнхэй социализмын эрхэ байдалда хүнэй хуби заяан үг гарбалһаа бэшэ, ехэнхи ушартаа хүмүүжэл-болбосоролһоо болодог гээшэ бэзэ. Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ зургаанууд манда олон. Хүүгэдэй ясли-садһаа эхилээд, һургуули, соёлой болон үзэл суртал дэлгэрүүлдэг эмхинүүд бии. Тэдэнэй хүмүүжүүлхы үүргын хэды ехэ байбашье, нэн түрүүн эхэ, эсэгэ хоёр лэ түрэһэн үриеэ зүбөөр хүмүүжүүлхэ уялгатайшье, харюусалгатайшье гээшэ. Эхэ эсэгэ хоёрой эдэ арюун уялганууд СССР-эй Конституци дотор, байгша оной июнь һарада абтаһан ажалша коллективүүд тухай Хуули дотор тон элеэр заагданхай. Эдэ хуулинуудай эрилтэнүүдые түрэлхидтэ һайнаар ойлгуулха, нарииннаар сахюулан бэелүүлхэ гээшэ һургуули болон үзэл суртал нэбтэрүүлдэг зургаануудай уялга болоно.

Ерэхэ 1984 оной һуралсалай жэлһээ эхилжэ, ниитэ һуралсалай һургуулинуудай 9-дэхи болон 10-дахи классуудта ёһо гурим (этикэ), гэр бүлын психологи заажа эхилхэнь. Хүбүүд, басагадые социалис бүлые байгуулдаг гуримтай, үри хүүгэдые үргэн хүмүүжүүлхэ эхэ, эсэгын нангин уялгануудтай танилсуулга — эдэ бүгэдэ хожомоо совет бүлын түбхинэн бэхижэхэдэ, үри хүүгэдые ажалша бэрхээр һургахада лаб туһалха байха.

1925 онһоо партиин гэшүүн Шагдаржаб Цыбановай бэшэгээр «Буряад үнэнэй» хуудаһануд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан залуу үетэниие хүмүүжүүлгын асуудалнууд шухала хэрэг гэжэ һананаб. Зарим залуу хүнүүд хара ажал хэнгүйгөөр бэлэн юумэн дээрэ ябажа һурашоод, ажабайдалай бэрхэшээлнүүдэй өөр дээрэнь тудажа буушахадань, тэрэниие зарим ушарта зүбөөр шиидхэхэ бэлэдхэлгүй байшадаг. Социалис обществын залуу үетэн тушаа табидаг хэмгүй ехэ энхэрхы оролдолго: түлбэригүй һуралсал, түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа, үнэгүй гэр байра, түлөөһэгүй учебник, минитэ библиотекэ, үбдэхэ үтэлхэдэ гүрэнэй тэдхэмжэ гэхэ мэтэ болоно, Эдэ бүгэдэ социалис обществоһоо, ниитын фондһоо дамжан, совет хүнүүдэй абажа байдаг тэдхэмжэ, хангалтанууд жэл ерэхэ бүри, совет гүрэнэймнай баяжаха бүри ехэ болоно. Сэхэ сэбэрээр, үнэн сэдьхэлһээ ажал хээд ,ябагшадтай адляар залхуу хойрогууд, ниитэдэ туһатай ажал хэхэһээ зугадаашад энэ фондһоо хубаари абаха эрхэгүй бшуу. Ажал хэһэн лэ хүн амтатые эдихэ, алта, торго үмдэхэ эрхэдэ хүртэдэг ха юм. «Ажал хэһэн — ама тоһододог» гэжэ урданьшье хэлсэдэг байһан. Хэһэн ажалайнгаа хэмжээгээр, шанараар хубита олзоёо абадаг социализмын эрхэ байдалда энэ гурим бүришье һаа нариинаар сахигдаха зэргэтэй. Үхибүүдые физическэ ажалда юһэ наһатайһаань хабаадуулжа эхилхэ хэрэгтэй гэжэ К. Маркс бэшэһэн байдаг. Мүнөөнэй олон дабхар байрануудта ажаһуудаг хүбүүд, басагадта таатай ажал олгохонь бэрхэтэйшэг. Тиигэбэшье гэр доторой ажал, саадтай айлда элдэб үрэ жэмэс, огородой эдеэ ургуулалсаха гэхэ мэтын ажал хүсэлжэ, анхаржа бэдэрбэл, олдохо байха даа.

Хара ажалда һургахада хүдөөдэ холо дээрэ. Газаагаа малтай айлда ажалаар хүмүүжүүлгэ зүн дагаан эхэ, эсэгээ дахаад лэ ажаллан ябаһаар бэелүүлэгдэдэг гээшэ ааб даа.

ЗОХЁОХЫ БЭЛИГЭЭ ХУРСАДХАН...

Совет-монгол хани барисаанай заншалта һарада зорюулагдаһан соёлой комплексно программые Буряадай уран бэлигтэн Монголой Арадай Республикада октябрь соо харуулхаар түсэблэнэ. Тус программын ёһоор республикымнай мэдээжэ уран зохёолшод, композиторнууд, артистнууд, уран зураашад хүршэ орондоо айлшалжа, эрилтэ ехэтэй харагшадайнь урда зохёохы ажалаараа тоосохо, соёлойнГоо үнэтэ шухаг баялигуудаар андалдалсаха юм. Элитэ уран зураашадтай суг Буряадай искусствые аха дүү Монгол орондо түлөөлхэ хүндэтэ эрхэдэ керамист Рэгзэма Жимбиева хүртэлсэһэн байна. Энэ ушартайнь дашарамдуулан, манай газетын корреспондент залуу бэлигтэнтэй уулзажа, зохёохы ажалаарнь һонирхобо. Хөөрэлдөөень уншагшадай анхаралда толилнобди.



Асуудал: Уран гартай, түрэлхиин бэлигтэй буряад басаган угалзата һайхан захатануудые оёхо, нэхэхэһээ эхилээд, уһан, тоһон шэрээр элдэб түхэлэй зурагуудые бүтээхэ аргатай ха юм. Харин Та, Рэгзэма, керамистын хүшэр хүндэ мэргэжэл шэлэһэн байнат. Энэ ямар ушарһааб?

Харюу: Магад, хуби заяамни ондоогоор эрьехэшье байгаа аалам, хэн мэдэбэ. Теэд мүнөө... тон жаргалтай хүмби гэхэһээшье сээрлэхэгүй хаб даа. Керамистнууд гээшэ хүнүүдэй үдэр бүриин хэрэглэмжын юрын лэ амһартануудые гайхалтай һонин түхэл маягтайгаар, хужарлама һайхан угалза хээтэйгээр бүтээхэһээ гадна, тэдээндээ ямаршьеб нэгэ далда, гүнзэгы удха оруулха арга шэдитэй зон ха юм. Керамистын ажалда үшөөшье һонирхолтой зүйлнүүд байха. Жэшээлбэл, искусствын зарим бүтээлнүүд хүн бүхэндэ ойлгогдомоор бэшэ орёо удхатай байдаг. Харин уран зохидоор бүтээгдэһэн сервизүүд искусство шэнжэлэгшэдэйшье, юрын мэргэлжэлтэй хүнүүдэйшье зүрхэ сэдьхэлые адлиханаар лэ баясуулдаг...

Асуудал: Энэ мэргэжэлээ яажа шудалһан тухайгаа хөөрэжэ үгыт. Мүн түрүүшынгээ бүтээлнүүд дээрэ тогтоболтнай, һайн бэлэй.

Харюу: Үшөө Эрхүүгэй искусствын училищида һуража байха үедөө саашадаа керамистын мэргэжэл шудалхаар тусхай һургуулида орохо тухайгаа бодомжолжо захалаа һэн хаб. 1971 ондо училищияа дүүргээд, түрэл хотодоо бусажа, дүрбэн жэлэй туршада хүдэлһэнэйнгөө удаа, Москвагай уран зурагай-үйлэ д б э ри и н дээдэ һургуулида һурахаар ороо бэлэйб. Тиин 1980 ондо уралан бүтээгшын дипломтой болоо һэм. Түрүүшымни бүтээлнүүд... «Гурбан хатар» гэжэ нэрлэГдэһэн сервиз 1972-73 онуудаар выставкэнүүдтэ табигдажа эхилээ һэн. Удаань «Тээгэ», «Булэ» гэһэн уран шэмэглэлтэй табагууд олоной үзэмжэдэ дурадхагдаа. Элинсэг хулинсагуудһаамнай дамжан ерэһэн аман үгын зохёолнуудые, түрэл арадайнгаа ёһо заншалые эдэ амһартануудайнГаа шэмэглэлдэ зураглан харуулхые оролдоо бэлэйб.

Асуудал: Уданшьегүй Та республикынгаа мэдээжэ уран зураашадтай суг ехэ-ехэ выставкэнүүдтэ хабаадалсажа эхилээт...

Харюу: Гансаташье ехэнүүд выставкэнүүдһээ эхилэгдээгүй һааб даа. Залуу уран зураашадай тоосоото выставкэнүүд республикадамнай жэл бүри үнгэргэгдэдэГ гээшэ. Иимэрхүү тоосоонууд намда айхабтар туһатай һургуули боложо үгэдэг гээд хэлэлтэй. Мүн һүүлэй жэлнүүдтэ хабаадалсаһан выставкэнүүдһээмни 1980 ондо Шэтэдэ үнгэргэгдэһэн зональна 1979—1980 онуудай «Бидэнэр БАМ баринабди», «Эхэ ороноймнай сэнхир харгынууд» гэһэн бүхэроссин уран зураашадай выставкэнүүд иланГаяа ехээр хадуугдаа. Мүнөө жэлдэ хэдэн выставкэдэ, тэрэ тоодо Москва, Ленинград хотонуудта үнгэргэгдэһэн Буряадай литература болон искусствын декадада хабаадалсаха золтой байгааб. Юу хэлэхэб, выставкэнүүд гээшэ зохёохы ажалтанай аһан шухала һургуулинь, харюусалга ехэтэй шалгалта байһаниинь арсашагүйл даа.

Асуудал: Рэгзэма, зарим хэды бүтээлнүүд тухайГаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгыт. Жэшээлбэл, «Гурбан сэргэтнай» искусство шэнжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ байнхай...

Харюу: Сэргэнүүдэй шэмэглэл саг зуурын бодолнуудһаа үндэһэлөөгүй. Бүри арбаад жэлэй урда тээ, «Гурбан хатар» дээрээ хүдэлжэ байха үедөө хүн түрэлтэнэй ажабайдалай һүлдэ — морин эрдэниин сэргэнүүдые уралан бүтээхэ тухайгаа бодомжолжо эхилээ бэлэйб. Үнихэн болзор соо сэдьхэлдээ хадагалан ябаһан энэ һаналаа мүнөөл хүсэлдүүлжэ, бүтээгдэһэн гурбан сэргынгээ түрүүшынхиень — «Юртэмсын сэргэ», хоёрдохиень—«Ажабайдалай сэргэ», гурбадахиень—«Эсэргүүсэлгын сэргэ» гэжэ нэрлээб. Ажабайдалай һүлдэ сэргэнүүдэй амгалан зогсожо байгаа сагтань хүн түрэлтэн жаргажа һууха, аюулта дайнай улаан дүлөөр соробхилходонь, амгалан байдалай һүлдэнүүдшье хамхаран унахал гэһэн бодолые тус бүтээлдээ харуулхые оролдоо бэлэйб.

Асуудал: «Япон тухай дурдалганууд» үнгэрэгшэ жэлэйтнай аяншалгын үрэ дүн мүн бэзэ?

Харюу: Мүн даа. Япон ороноор айлшалжа ерэһэнэйнгээ удаа энэ бүтээл дээрээ хүдэлжэ эхилһэн байгааб. Аюулта дайнда эсэргүүсэлгэ тус бүтээлэймни гол бодомжонь юм.

— Ажалдатнай ямар бэрхэшээлнүүд ушарнаб? Хэн Танда туһалдаг бэ?

— Сэхыень хэлэбэл, керамистын хүдэлмэри гээшэ айхабтар хүшэр юм даа. Эхэнэр хүндэ бүришье һаа бэрхэшээлтэй байдаг аа гү гэжэ һанагшаб. Шабар худхахаһаа эхилээд, ашаа зөөлгэ, хүрэтэр бүгэдыень гансаараа хэжэ гарахаш. Олонхи ушарнуудта өөртөөл найдаха баатай болохош. Заримдаа хэдэн һарыншни хүдэлмэри эбдэрхэй вагонһоо боложо гү, али ондоошье ушарһаа үй бута һүрэшэхэл даа. Тиихэдэнь сүхэржэ, ажалаа хаяха аргагүйл һэн хойноо, бүхы хүдэлмэриеэ шэнээр эхилхэш... Теэд хожомын һанаһандаш хүрэмөөр бүтэһэн сервизээ шэмэглэжэ һуухада, хэды урматай байдаг бэ даа! Нүхэдни намда туһалдаг. Бэлигтэй залуу керамист Валентин Базаровтай бидэ дүй дүршэлөөрөө, туһаламжа зүбшэлөөрөө, саг үргэлжэ андалдалсажа байдагбди. Ороноймнай суута керамистнууд — Л. Солодков, В. Малолетков, И. Олевская гэгшэд, мүн Д-Н. Дугаров, А. Сахаровская, К. Дульбеев түрүүтэй республикымнай мэдээжэ уран зураашад сэдьхэлэй дулаахан үгөөрөөшье, заабари зүбшэлөөрөөшье хододоо дүнгэлсэжэ байдаг лэ даа.

Асуудал: Зохёохы ажалдатнай тон үнэтэйгөөр һанагдаха юун байчаб?

Харюу: Уран зурааша хадаа оршон тойронхи ажабайдалда һанаа амар бэшээр хандадаг, хёрхо нюдэтэй, һонор сэдьхэлтэй, эрмэлзэл түгэс хүн байха ёһотой гэжэ һанагшаб. Тиимэһээ би саг үргэлжын һуралсал, зохёохы бэлигээ хурсадхалга гээшыел тон үнэтэйдэ тоолохо байнаб. Мүнөө сагта урдаа табиһан зорилгонуудни айхабтар ехэ, үсэд нэтэрүүгээр хүдэлхэл хэрэгтэй...

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА
бэшэжэ абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Р. Жимбиева «Гурбан сэргынгээ дэргэдэ», «Сагаалган» гэжэ бүтээлынь.



ХҮН БА ХУУЛИ

«НАМҺАА СААГУУР, НАРАНҺАА НААГУУР»

Совет гүрэн гэр бүлэ тушаа ехэ анхарал оролдолго гаргадаг. Ургажа ябаһан залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй элүүр энхые һайжаруулха, ухаан бодолыень хүгжөөхэ гээшэ гэр бүлын шухала уялгануудай нэгэн болодог. Манай парти болон правительство үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар гэр бүлэнүүдтэ саг үргэлжэ туһална: сад-яслинууд, интернат-һургуулинууд болон хүүгэдэй бусадшье эмхи зургаанууд олоор баригдана. Совет эхэнэрнүүдтэ үхибүүдээ һайнаар хүмүүжүүлхын хажуугаар үйлэдбэриин ба ниитын-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаха арга боломжо олгогдоно.

Гэрлэлгэ ба гэр бүлэ тухай совет хуули эрэшүүл ба эхэнэрнүүдэй хоорондохи адли тэгшэ байдалые хүгжөөхэ, хүнүүдэй амгалан тайбанаар, зол жаргалтай ажаһууха хэрэгтэнь туһалдаг байна.

Диилэнхи олон эхэ, эсэгэнэр өөрынгөө уялгануудые үнэн сэхээр дүүргэдэг гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, зарим түрэлхид үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, һургуули һудартай болгохо, социалис обществодоо аша туһатай хүнүүд болгохо уялгаяа дүүргэдэггүй байна.

Хуулиин ёһоор, түрэлхид арбан найман наһаяа гүйсөөгүй үхибүүдээ ажабайдалай үргэн замда гарган табиха уялгатай юм. Хэрбээ түрэлхидэй зүгһөө өөһэдынь үхибүүдтэ материальна туһаламжын үзүүлэгдэхэеэ болёо һаань, сүүдэй шиидхэбэреэр алимент нэхэгдэхэ ёһотой. Нэгэ үхибүүнэй түлөө салин хүлһэнэй дүрбэнэйнь нэгэ хуби, хоёр үхибүүнэй түлөө гурбанайнь нэгэ хуби, гурба ба гурбанһаа дээшэ үхибүүдэй түлөө салин хүлһэнэйнь хахадынь нэхэгдэжэ абтаха ёһотой. Хэрбээ алимент түлэхэ хүнэй хуулиин наһа гүйсөөгүй ондоо үхибүүдтэй байгаа һаань, мүн алимент түлэгшын нэгэдэхи гү, али хоёрдохи группын инвалид байгаа һаань, түлэдэг алиментынь хэмжээн зарим тэды доогуур тогтоогдожо болохо юм.

Хэрбээ тэдэ үхибүүдэйнь гүрэнэй гү, али ниитын организацинуудай тэдхэмжэдэ байгаа һаань, алиментынь хэмжээн хороогдохо байна.

Алимент түлэдэг түрэлхид онсо байдалай (хүндэ үбшэн, гэмтэлгэ гэхэ мэтэ) тохёолдоо һаань, нэмэлтэ гаргаша хэхэ ёһотой юм. Тиимэ гаргашын хэмжээн сүүдэй шиидхэбэреэр тогтоогдодог.

Алимент түлүүлхэ тухай хэрэг сүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ бэлэн бэшэ байдаг. Юундэб гэхэдэ, энэ хэрэгэй саада тээнь эсэгэгүй үхибүүн үлэнэ бшуу. Энэ моральна «сохилтын» хойноһоо материальна хүшэр байдалда оролго гээшэ бүри ехэ хойшолонтой бшуу.

Түрэлхидэй үхибүүдээ хүмүүжүүлхэһээ, материальна туһаламжа үзүүлхэһээ арсадаг ушарта арадай сүүд алимент нэхэхэ баатай болодог. Тиигэжэ алимент түлэхэ тухай гүйсэдхэлгын хуудаһан ээзээ заатагүй оложо, ажалладаг газартань эльгээгдэнэ.

Зарим түрэлхид үхибүүдтээ материальна тэдхэмжэ үзүүлэнгүй байха аргаяа бэдэрдэг. Алимент түлэдэггүй хүнүүд уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха ёһотой. РСФСР-эй уголовно кодексын 122-дохи статьягай ёһоор, алиментээ зорюута түлэдэггүй хүнүүд нэгэ жэлээр эрхээ хаһуулха гү, али 3 жэл хүрэтэр болзороор сүлэлгэдэ эльгээгдэхэ гү, али нэгэ жэлэй болзороор заһаралгын хүдэлмэридэ ябуулагдаха зэргэтэй. Тэдэнэр салин хүлһөө нюуха, ондо ондоо газарта ажаллаха, ондоо тээшээ зугадан ябашаха гэхэ мэтэ ябадалнуудые гаргадаг байна. Сүүд эдэ бүгэдые хараадаа абажа, зорюута түлөөгүй зайгуултажа ябаһыень тодоруулдаг. Жэшээлхэдэ, арадай сүүдэй шиидхэбэреэр 19 һарын туршада алиментээ түлэнгүй ябаһан эрхэтэн Н. М. Шкорлупов гэгшэ сүүдлэгдээд, нэгэ жэлээр эрхээ хаһуулһан байха юм.

Хоёр үхибүүдтээ 32 һарын туршада материальна туһаламжа үзүүлэнгүй ябаһан К. Г. Крикоконов мүн лэ эрхээ хаһуулаа. Тэрэшэлэн Н. Л. Филонов, А. М. Терентьев, В. И. Гомбожапов, В. Ф. Лычков, В. В. Михалюк болон бусад сүүдлэгдээ.

Тиигэжэ эхэ, эсэгэ гэһэн нангин нэрэ түрээе хухалжа, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гээд ябагшад сүүдэй шиидхэбэреэр харюусалгада хабаадуулагдана.

К. ФИЛИППОВ,
юрист.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүдөөгэй миллион»—В. Дунаевагай статья. «Сронгынхид таряагаа тушаана»—Я. Николаевай корреспонденци. «Шанга дохёогой дуулдатар»—В. Клемешевэй статья. «Уларилай тааруугүйшье һаа»—В. Будаевай хэһэн хөөрэлдөөн.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Үрэ дүнгыень бултадаа тобшолбо» —А. Куклинай статья. «Үндэрэй саана үндэр»—Н. Цырендашиевай зураглал. «Түрэл орон доторнай».

Гурбадахи хуудаһанда. «Үзэл сурталай хүдэлмэри — бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг» —Н. Анпилогов, И. Доровских гэгшэдэй статья. «Хилын саанаһаа».

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Сагуудай мүнхэ холбоон»—А. Тиваненкын статья. «Зохёохы түсэбөө бэелүүлбэ»—Ч. Гомбоиной хэһэн хөөрэлдөөн. Соносхолнууд.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62 отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91 переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. ... Н-00599. Заказ № 220.